

ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΚΑΒΑΛΑΣ 1915-1965

Κομνηνός Γ. Απότας

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις αρχές του Φεβρουαρίου του 2004 θεμελιώνεται στην περιοχή Βασιλάκη, στον Άγιο Σίλα, το νέο νοσοκομείο της Καβάλας. Τον Ιούλιο του 2010, το νέο νοσοκομείο, έτοιμο πια να λειτουργήσει, ανοίγει τις πύλες του προκειμένου να στεγάσει τις νοσηλευτικές υπηρεσίες της πόλης. Μέχρι, βέβαια, να φτάσουμε στη λειτουργία του σημερινού κτιρίου, η νοσηλευτική ιστορία της πόλης είναι μακρόχρονη και πολύπλευρη. Οι νοσηλευτικές ανάγκες των κατοίκων της περιοχής μας εξυπηρετούντο τόσο από το θεραπευτήριο «Ελπίς», όσο και από το κτίριο που βρίσκεται στη συνοικία της Αγίας Βαρβάρας, το «Κάτω» Νοσοκομείο, όπως έχει περάσει στις συνειδήσεις των καβαλιωτών. Στόχος της παρούσης είναι η αποτύπωση της πορείας του νοσοκομείου από την εποχή της λειτουργίας του ως Δημοτικό Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός» μέχρι την εξέλιξή του σε Γενικό και την ανέγερση του νέου κτιρίου στην οδό Νυρεμβέργης. Η αποτύπωση αυτής της πορείας θα κινηθεί σε τρεις άξονες: i. στο κτίριο, ii. στη διοίκηση και iii. στο προσωπικό του νοσοκομείου

Εισαγωγικά, είναι απαραίτητο ν' αναφερθεί ότι, όταν γίνεται λόγος για τη νοσηλευτική ιστορία της πόλης, η αφετηρία τοποθετείται στα 1899-1900. Τότε, σύμφωνα με τον Διοικητικό Κώδικα Αντιπροσωπείας και Δημογεροντίας Καβάλας 1895- 1908, στις 27 Ιουνίου 1899 ο πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης της πόλης, υπό την προεδρία του μητροπολίτη Ξάνθης Ιωακείμ Σγουρού, ανακοινώνει στο σώμα ότι «...εκδοθέν, ευμενεία της Α.Α.Μ. του φιλολάου ημών Άνακτος, το υψηλόν φερμάνιον περί της ίδρυσης Νοσοκομείου εν Καβάλλα, απεστάλη ήδη εις την Ιεράν Μητρόπολιν, μετά μείζονος δε χαράς ευαγγελίζεται ότι ο εκ των φιλογενών πολιτών κύριος Σπύρος Αθανασίου Σεκερτζής αναλαμβάνει την ίδια δαπάνη αποπεράτωσιν του κτιρίου του Νοσοκομείου και την κατά το δυνατόν αυτώ προικοδότησιν αυτού»¹. Τα εγκαίνια του νέου Νοσοκομείου, το οποίο ονομάζεται «Ευαγγελισμός» και βρισκόταν στην περιοχή που βρίσκεται σήμερα το πο-

¹ Νίκος Ρουδομέτωφ, *Η Ελληνορθόδοξη Κοινότητα Καβάλας από έναν Κώδικα των ετών 1895-1908*, έκδοση Ιστορικού και Λογοτεχνικού Αρχείου Καβάλας, σελ. 59-60, Καβάλα 1998,

λιτιστικό κέντρο του Δήμου «Πυθαγόρας», στην οδό 7^{ης} Μεραρχίας, εγκαινιάζεται στις 19 Αυγούστου 1900² και αρχίζει να εξυπηρετεί τις νοσηλευτικές ανάγκες της ελληνορθόδοξης κοινότητας της Καβάλας. Με την ευκαιρία των εγκαινίων του ιδρύματος ο ποιητής Ιωάννης Κωνσταντινίδης γράφει το ποίημα «Εις τα εγκαινία του Νοσοκομείου Ευαγγελισμός»³. Ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα του ανωτέρω ποιήματος: « Σπυράκι, δεν το πίστευα να έχεις τέτοια χάρη, για να κινήσεις ποιητού της λύρας το δοξάρι, και να σου ψάλλει σήμεραν χαρούμενα τραγούδια, να τα στολίζει αμάραντα αθάνατα λουλούδια. Συ που πονούσες στον παρά εξάφνου τον σκορπίζεις, των πονεμένων τες καρδιές με χάρη να δροσίζεις. Ποτέ δεν εμφαντάζουμουν από τα χρήματά σου για να 'ναι πλουσιότερη στα πλούτη η καρδιά σου. Με στέρησες επαιδευες το ταπεινό κορμί σου, να δείξεις μεγαλοπρεπή μια μέρα την ψυχή σου. Ζήσε λοιπόν, να χαίρεσαι μια τέτοια καλοσύνη, παντοτινό παράδειγμα στη χώρα μας να μείνει».

Πρόεδρος της Εφορείας του Νοσοκομείου που διοικεί το ίδρυμα είναι ο Μητροπολίτης, ισόβιος αντιπρόεδρος ο Σπύρος Σεκερτζής και μέλη ο Κλεάνθης Τερμεντζής, ο Θεόδωρος Κωνσταντίνου και οι Κ. Τριανταφύλλου, Ευστάθιος Θωμάς και Πέτρος Αντωνίου. Ενδιαφέρον σε ό,τι αφορά τα ανωτέρω παρουσιάζει η αναφορά του Υποπροξένου Πάικου προς το Υπουργείο Εξωτερικών με ημερομηνία 11-1-1912, στην οποία αναφέρει λεπτομέρειες για τη λειτουργία του νοσοκομείου. Γράφει συγκεκριμένα ο Πάικος: «...Ο «Ευαγγελισμός» εφωδιασμένον μετ' εγχειριστηρίου συντηρεί 18 κλίνας δι' ετησίου προϋπολογισμού 600 λιρών, δι' άς συνεισφέρει η «Φιλόπτωχος Αδελφότης των Ελληνίδων Κυριών» εις μετρητά 120 λίρας ετησίως ως και τον ιματισμόν ολόκληρον, αι εκκλησΐαι συνεισφέρουσιν 100 λίρας, το δε υπόλοιπον καλύπτεται διά τακτικών και εκτάκτων συνδρομών των πολιτών»⁴.

2. ΚΤΙΡΙΑΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

2.1 Κεντρικό κτίριο

Το νοσοκομείο «Ευαγγελισμός» στην οδό 7^{ης} Μεραρχίας συνεχίζει να λειτουργεί με αυτόν τον τρόπο μέχρι τις αρχές περίπου του 1915, εξαιτίας κυρίως της κτιριακής ανεπάρκειάς του. Έτσι, το νοσοκομείο μεταφέρεται

² Νίκος Ρουδομέτωφ, ό. π., σελ. 93-94.

³ Κωνσταντίνος Χιόνης, *Ο ποιητής Ιωάννης Κωνσταντινίδης και το έργο του (1848- 1917)*, έκδοση Δημοτικού Μουσείου Καβάλας, σελ. 526- 528, Καβάλα 1978.

⁴ Ιστορικό Αρχείο Δημοτικού Μουσείου Καβάλας, Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών, Φ. 1.14/1118-1119.

στη θέση που βρισκόταν από το 1900 περίπου το νοσοκομείο της οθωμανικής κοινότητας *Gureba*⁵ (Διεθνές), στην περιοχή της Αγίας Βαρβάρας, στο σημείο που βρίσκεται το σημερινό «Κάτω» Νοσοκομείο⁶. Το νέο νοσοκομείο αλλάζει νομική μορφή και από αδελφάτο της Ελληνορθόδοξης κοινότητας γίνεται αδελφάτο του Δήμου. Ονομάζεται Δημοτικό Νοσοκομείο, αν και για να τιμήσουν το νοσοκομείο της ελληνορθόδοξης κοινότητας, το οποίο προσέφερε απλόχερα τις υπηρεσίες του στους κατοίκους της πόλης, η πλήρης ονομασία του ήταν Δημοτικό Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός». Το 1918, μετά το τέλος της δεύτερης βουλγαρικής κατοχής της πόλης, το κτίριο του νοσοκομείου έχει υποστεί μεγάλες ζημιές. Το μεγαλύτερο κομμάτι του έχει καταστραφεί. Το 1919 ο Αμερικανικός Ερυθρός Σταυρός ανακατασκευάζει και εμπλουτίζει το νοσοκομείο. Γράφει ο χειρουργός του νοσοκομείου Ιωάννης Αστεριάδης σε επιστολή του στην εφημερίδα *Κήρυξ*: «...δεν νομίζω ότι πρέπει να παραλείψω και την αναδιοργάνωσιν του Νοσοκομείου κατά τας αρχάς του έτους 1919 υποστάντος και τούτου πλήρη ερήμωσιν εκ της βουλγαρικής επιδρομής. Επωφεληθείς της θεραπείας του διαμένοντος τότε ενταύθα Άγγλου Υπολοχαγού κ. *Wats*, συνδεομένου δε στενώς μετά του αρχηγού του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού κ. *Dowling* επεζήτησα την διοργάνωσιν του Δημοτ. Νοσοκομείου, καίτοι η αποστολή του ενταύθα τμήματος του Αμερικανικού Σταυρού ήτο περιωρισμένη μόνον εις παροχήν βοηθειών εις τον γυμνητεύοντα και πεινώντα πληθυσμόν. Δεν προτίθεμαι να καταχρασθώ της καλωσύνης εκθέτων ποία ενεργεια κατεβλήθησαν προς τούτο, αναφέρω μόνον ότι χειρισθείς το ζήτημα μετά της δεούσης προσοχής, έπεισα τον Αρχίατρον του Αμερ. Σταυρού κ. *Walker*, εις την ευμένειαν του οποίου το Δημοτ. Νοσοκομείον ωργανώθη, επιπλωθέν αρτίως και πλουτισθέν με τόσον υλικόν, ώστε αποθέματα να έχη μέχρι σήμερον».⁷ Οι αρχές της πόλης, εξαιτίας και αυτού του γεγονότος, ονόμασαν τον δρόμο που διέρχεται μπροστά από το κτίριο σε οδό Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού. Μέχρι και σήμερα, παρά τη μετονομασία του δρόμου σε Νυρεμβέργης, η προηγούμενη ονομασία του έχει χαραχθεί στη μνήμη των περισσότερων κατοίκων της πόλης. Πριν από το Β΄ παγκόσμιο πόλεμο το νοσοκομείο λειτουργούσε με 60 περίπου κλίνες. Κατά την κατοχή που ακο-

⁵ Κομνηνός Απότας, *Θρησκευτικές Κοινότητες της Καβάλας 1850- 1950*, έκδοση Ιστορικού Αρχείου Δημοτικού Μουσείου Καβάλας, σελ. 31, Καβάλα 2006.

⁶ Περισσότερα για τη λειτουργία του Ευαγγελισμού βλ. Σαπφώ Αγγελούδη- Ζαρκάδα, «Ευαγγελισμός- Πυθαγόρας. Δύο ιστορικά κτίρια της Καβάλας στο ίδιο οικοδομικό τετράγωνο», στο *Η Καβάλα και τα Βαλκάνια, η Καβάλα και η περιοχή της, Πρακτικά Α΄ διεθνούς Συνεδρίου*, Καβάλα 2004, τ.2, σελ.763-788.

⁷ Εφημερίδα *Κήρυξ*, 22-12-1932, αρχείο εφημερίδων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καβάλας.

λούθησε είναι αδύνατο να γίνει λόγος για την λειτουργία του. Μετά την απελευθέρωση συνέχισε η λειτουργία του με δύναμη 100 κλινών και με τα εξής τμήματα: 1. Χειρουργικό, 2. Παθολογικό, 3. Μαιευτικό και 4. Λοιμωδών νόσων. Βέβαια, το νοσοκομείο λειτουργούσε υποτυπωδώς «... στερούμενον των πάντων. Ούτε υγειονομικόν υλικόν, ούτε εργαλεία, ούτε μικροβιολογικόν εργαστήριον, ούτε κλινοστρωμνάς, κλινισκεπάσματα κλπ. διαθέτει σήμερον»⁸. Επιπλέον, το κτίριο βρισκόταν σε πολύ άσχημη κατάσταση.

Σε ό,τι αφορά το κτίριο του Νοσοκομείου, από πολύ νωρίς έχει αρχίσει η συζήτηση προκειμένου ν' αναερθεί νέο κτίριο. Από τα σωζόμενα πρακτικά των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου του νοσοκομείου διαφαίνεται η συνεχής προσπάθεια για την ανακατασκευή και την επέκταση του υπάρχοντος κτιρίου. Αιτία του παραπάνω είναι η παλαιότητά του αφ' ενός και αφ' ετέρου η μη δυνατή κάλυψη των νοσηλευτικών αναγκών των κατοίκων της πόλης, αλλά και της υπαίθρου, λόγω της έλλειψης χώρου.

Εξ αρχής, στο προπολεμικό πρόγραμμα του υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας υπήρχε η πρόβλεψη ανέγερσης στην Καβάλα νέου Νοσοκομείου. Η αρχιτεκτονική μελέτη προέβλεπε ανέγερση νέου κτιρίου δυνάμει 200 κλινών. Μάλιστα, σε συνέχεια του παραπάνω, «...η ημετέρα υπηρεσία προσέβη εις την εκλογήν καταλλήλου γηπέδου κειμένου επί του λόφου, εξεπόνησεν δε και σχετικήν αρχιτεκτονικήν μελέτην ανεγέρσεως του Νοσοκομείου όπερ θα περιελάμβανεν δύναμιν 200 κλινών ασθενών και πλήρεις εγκαταστάσεις χειρουργείων, εργαστηρίων, εξωτερικών ιατρείων κλπ.»⁹. Βέβαια, η παρεμβολή του πολέμου σταμάτησε κάθε περαιτέρω ενέργεια για την ανέγερση του εν προκειμένω νοσοκομείου.

Στις 16-4-1949 ο υπουργός Δημοσίων Έργων αποστέλλει στο Διοικητικό Συμβούλιο του νοσοκομείου την εξής επιστολή: «Εις απάντησιν του υπ' αριθ. 107 ε.ε. υμετέρου, σας πληροφορώ ότι η επισκευή και η επέκτασις του Δημοτικού Νοσοκομείου διά χρημάτων του σχεδίου Μάρσαλ, δύναται να γίνη εφ' όσον το Νοσοκομείον τούτο λάβη και κρατικόν χαρακτήρα, του-

⁸ Νίκος Ρουδομέτωφ (επιμέλεια), *Η μαύρη βίβλος των βουλγαρικών εγκλημάτων εις την Ανατολικήν Μακεδονίαν και Δυτικήν Θράκην 1941- 1944*, έκθεση καθηγητών πανεπιστημίων Αθηνών- Θεσσαλονίκης, 1945, ανατύπωση Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας, , σελ. 130- 131, Καβάλα 2010.

⁹ *Γενικά Αρχεία του Κράτους- Αρχεία Νομού Καβάλας* (στο εξής: ΓΑΚ-ΑΝΚ), «Αρχείο Δημοτικού Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός»- Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Καβάλας»(στο εξής: Αρχείο), *Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963*, Πρακτικά Συνεδρίασης της 14^{ης} Φεβρουαρίου 1955.

τέστι να γίνη Οργανισμός Δημοσίου Δικαίου τη συμμετοχή Δήμου και Κράτους χωρίς ούτε ο Δήμος και το Αδελφάτον να χάσουν τα δικαιώματά των ούτε το Κράτος να είναι ξένον προς το Νοσοκομείον τούτο. Παρακαλώ ό-πως υπό το πνεύμα τούτο μελετήσετε το ζήτημα και υποβάλλετε εις το Υ-πουργείον υγιεινής σχετικήν πρότασιν τηρούντες και εμέ ενήμερον διά τα περαιτέρω»¹⁰.

Κατά το 1950 εγείρεται μια συζήτηση για τη παραχώρηση της ιδιοκτησίας, της νομής και της κατοχής του οικοπέδου του Δημοτικού Νοσοκομείου Καβάλας στο ΙΚΑ, προκειμένου ν' ανεγείρει στο συγκεκριμένο οικοπέδο νέο κτίριο 250 κλινών με την επωνυμία «Νοσοκομείον ΙΚΑ». Στις 16-8-1950 ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου Μενέλαος Κουτσάκος ανακοινώνει στο σώμα την απόφαση ανέγερσης νέου νοσοκομείου με τη συμμετοχή του Δήμου Καβάλας, του ΙΚΑ και του Υπουργείου Υγιεινής στο οικοπέδο που βρίσκεται το Δημοτικό Νοσοκομείο. «Επειδή η ευκαιρία ήτις παρουσιάζεται, ώστε να αποκτήση η πόλις ένα συγχρονισμένο νοσοκομείο, το οποίον θα εξυπηρετήση την πόλιν και ολόκληρον τον Νομόν, είναι μοναδική, διά τούτο ο Δήμος απεφάσισε να παραχωρήση το νυν οικόπεδον ένθα το Δημοτικόν Νοσοκομείον με τα γύρω απαλλοτριούμενα οικόπεδα»,¹¹ συμπληρώνει στην εισήγησή του ο Κουτσάκος. Συνέχεια στο θέμα της παραχώρησης της ιδιοκτησίας, της νομής και της κατοχής του οικοπέδου του Δημοτικού Νοσοκομείου Καβάλας από τον Δήμο στο ΙΚΑ δίνεται στη συνεδρίαση της 21^{ης} Νοεμβρίου του ίδιου έτους, όπου προσδιορίζονται οι όροι της παραχώρησης. Αυτοί έχουν ως εξής: 1. Το κτίριο του Δημοτικού Νοσοκομείου θα κατεδαφιστεί. 2. Το νέο νοσοκομείο θα φέρει τον τίτλο «Νοσοκομείο ΙΚΑ» και θα διοικείται από το Ίδρυμα με τη συμμετοχή ενός ή δύο εκπροσώπων του Δήμου. 3. Το προσωπικό θ' ανήκει στο ΙΚΑ. 4. Στο νέο νοσοκομείο θα νοσηλεύονται ασφαλισμένοι του ΙΚΑ, τα μέλη των οικογενειών του, καθώς και οι άποροι κάτοικοι της περιοχής. 5. Το έργο, στην περίπτωση που δεν ολοκληρωθεί ή εγκαταλειφτεί, θα περιέλθει στον Δήμο¹². Τελικά, το σχέδιο για ανέγερση νέου κτιρίου από το ΙΚΑ δεν τελεσφορεί. Αντιθέτως, το Ίδρυμα δεσμεύει κάποια κρεβάτια του νοσοκομείου για την εξυπηρέτηση των ασφαλισμένων του και των μελών των οικογενειών

¹⁰ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 2^{ης} Μαΐου 1949.

¹¹ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 16^{ης} Αυγούστου 1950.

¹² ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 21^{ης} Νοεμβρίου 1950.

τους, πληρώνοντας τα νοσήλια, χτίζοντας παράλληλα το νέο του κτίριο το 1954.

Από τις αρχές του 1955 το σχέδιο για την ανέγερση νέου κτιρίου του νοσοκομείου λαμβάνει μια περισσότερο σταθερή μορφή. Η πρώτη επίσημη επίσκεψη στελέχους του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας στην πόλη με θέμα το νέο νοσοκομείο τοποθετείται κατά τον Φεβρουάριο του 1955, όταν επισκέπτεται την Καβάλα ο Διευθυντής Τεχνικών Υπηρεσιών του υπουργείου Βελισσάριος. Κομβικό χρονικό σημείο σε ό,τι αφορά το θέμα της ανέγερσης νέου κτιρίου αποτελεί ο Μάιος του 1957. Μετά από εντολή του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας *«εντέλλεται όπως μεταβή ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Γενικού Νοσοκομείου Καβάλας δέοντως εξουσιοδοτημένος παρά του Διοικητικού Συμβουλίου, ίνα αναπτύξη το θέμα της ανεγέρσεως του Γενικού Νοσοκομείου Καβάλας»*¹³.

Ο πρόεδρος του νοσοκομείου Δημήτριος Πύρρος μεταβαίνει στην Αθήνα και συμμετέχει σε συσκέψεις από τις οποίες προκύπτουν τα παρακάτω αποτελέσματα: 1. Η επιτακτική ανάγκη για ανέγερση νέου, μεγαλύτερου και σύγχρονου νοσοκομείου στην πόλη. 2. Ο αριθμός των κλινών που θα πρέπει να έχει αυτό με απόφαση για νοσοκομείο 200 κλινών δύναμης. 3. Προτάσεις για το οικόπεδο στο οποίο θα γίνει η ανέγερση. Σε ό,τι αφορά το τελευταίο, προτείνονται τέσσερα οικόπεδα: *«α) Το του Νοσοκομείου 5.500 μ² μετά των σχετικών δε απαλλοτριώσεων δύναται να ανέλθει εις μ² 6.500 περίπου. β) Το οικόπεδον της Προνοίας όπισθεν του Γυμναστηρίου το οποίον θεωρείται μικρόν και ακατάλληλον 4.000 με 4.500 μ². γ) Το του Αγίου Αθανασίου το οποίον παραχωρεί η Μητρόπολις. Επίσης μικρόν και μη καλώς προσανατολισμένον καθ' ότι είναι Β. Α. και δ) Η Χωράφα η οποία και προσανατολισμένη είναι και ανέρχεται εις 10.000 στρέμματα και άνω πλην όμως το ήμισυ της εκτάσεως έχει οικοδομηθή αυθαιρέτως από διαφόρους κατοίκους»*¹⁴. Τελικά, κατόπιν συζητήσεως, αποφασίστηκε να επισκεφθεί την Καβάλα ο μηχανικός του Υπουργείου Μάλτος, προκειμένου να αποφασιστεί ποιο οικόπεδο είναι καταλληλότερο. Στις 24 Ιουνίου ο Μάλτος έρχεται στην Καβάλα. Με την επίσκεψή του προκρίνεται ως καταλληλότερο μέρος για την ανέγερση νέου νοσοκομείου το οικόπεδο που βρισκόταν έως τότε το ίδρυμα- στην περιοχή της Αγίας Βαρβάρας -αφού όμως

¹³ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 8^{ης} Μαΐου 1957.

¹⁴ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 23^{ης} Μαΐου 1957.

πρώτα συμπεριληφθεί σ' αυτό και μέρος του οικοπέδου του παρακείμενου Ναού.

Στις 22 Οκτωβρίου 1957 η εφημερίδα *Ταχυδρόμος* σε άρθρο της με τίτλο «Η ανέγερσις του νέου νοσοκομείου» γράφει: «*Το Υπουργείον Κοινωνικής Προνοίας απέστειλεν εις το Διοικητικόν Συμβούλιον του Κρατικού Νοσοκομείου της πόλεώς μας την συνταχθείσαν υπό της υπηρεσίας του Υπουργείου προμελέτην του νέου ανεγερθησομένου εν Καβάλα νοσοκομείου και παραγγέλλει εις τούτο όπως την σύνταξιν της οριστικής μελέτης αναθέση εις ιδιώτην μηχανικόν, προκειμένου το Υπουργείον να περιλάβη το ανεγερθησόμενον Νοσοκομείον Καβάλας εις το πρόγραμμα των επενδύσεων του 1958*»¹⁵. Τον Νοέμβριο του ίδιου έτους το Διοικητικό Συμβούλιο αναθέτει την εκπόνηση της μελέτης ανέγερσης στον αρχιτέκτονα Χρήστο Μπάτση, προκειμένου να κάνει τα αρχιτεκτονικά σχέδια, τους στατικούς υπολογισμούς, τον προϋπολογισμό του έργου κτλ. και στον μηχανολόγο-ηλεκτρολόγο Χρήστο Ζαγορήσιο την εκπόνηση των μηχανολογικών μελετών των εγκαταστάσεων. Στις αρχές του 1958 το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας εγκρίνει την ανάθεση στους δύο μελετητές, οι οποίοι υπογράφουν συμφωνητικά με το Νοσοκομείο.

Παράλληλα με τις μελέτες ανέγερσης γίνονται ενέργειες για τον τρόπο χειρισμού των ιδιοκτησιών που υπάρχουν στην περιοχή. Οι ενέργειες αυτές αφορούν τέσσερα ακίνητα που υπάρχουν στον χώρο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα για το παραπάνω είναι οι συζητήσεις που διεξάγονται για το οικοπέδο, το οποίο περιλαμβάνει και μία αποθήκη, που ανήκει στον ναό της Αγίας Βαρβάρας. Γίνονται επαφές του Διοικητικού Συμβουλίου τόσο με τον μητροπολίτη Χρυσόστομο¹⁶, όσο και με την Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ναού¹⁷, προκειμένου να βρεθεί μία λύση στο θέμα. Τελικά, στις 16 Ιανουαρίου 1959 κυκλοφορεί το ΦΕΚ 12, τεύχος Α', το οποίο περιλαμβάνει

¹⁵ Εφημερίδα *Ταχυδρόμος*, 22-10-1957, αρχείο εφημερίδων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καβάλας.

¹⁶ «*Δια δε το οικόπεδον της Εκκλησίας Αγίας Βαρβάρας αποφασίζεται όπως επιτροπή αποτελουμένη εκ των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου παρουσιασθή εις τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου, ίνα διευθετήση το θέμα τούτο και εν συνεχεία ζητηθή η έγκρισις του Μητροπολιτικού Συμβουλίου*». ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 29^{ης} Μαρτίου 1958.

¹⁷ Χαρακτηριστικά είναι α) το απόσπασμα του Πρακτικού της Εκκλησιαστικής Επιτροπής με ημερομηνία 30-6-1958, στην οποία γίνεται αναφορά στο αίτημα του διοικητικού Συμβουλίου του νοσοκομείου για παραχώρηση μέρους του οικοπέδου από τον Ναό και β) η απάντηση της Επιτροπής προς το Διοικητικό του νοσοκομείου με ημερομηνία 2-7-1958. Για τα παραπάνω βλ. περισσότερα στο Νίκος Τσουμπάκης, Κομνηνός Απότας, *Νοσοκομείου...Μνήμες*, έκδοση Δήμος Καβάλας- Δημωφέλεια, Καβάλα 2010, σελ. 26- 27.

το από 15 Δεκεμβρίου 1958 Βασιλικό Διάταγμα που κηρύσσει «αναγκαστικώς απαλλοτριωτέαν διά δημοσίαν ωφέλειαν, ήτοι προς ανέγερσιν κτιρίου διά την εγκατάστασιν του Γενικού Νοσοκομείου Καβάλας, έκτασιν συνολικού εμβαδού 1.151,80 τ. μέτρων...»¹⁸.

Στις 24 Οκτωβρίου 1958 το Διοικητικό Συμβούλιο του νοσοκομείου αποφασίζει την κατεδάφιση του κτιρίου με την παράλληλη μετακίνηση του ιδρύματος σε άλλο κτίριο¹⁹, προκειμένου να καλύπτονται οι νοσηλευτικές ανάγκες των κατοίκων της περιοχής, μέχρι την ανέγερση νέου. Συγκεκριμένα, το Διοικητικό Συμβούλιο «αποφασίζει την κατεδάφισιν του κτιριακού συγκροτήματος εις ό στεγάζεται σήμερα το Γενικόν Ν/μείον Καβάλας, αποτελουμένου εκ του διορόφου κυρίως κτιρίου, εκ διορόφου κτιρίου εις ό στεγάζονται αι αδελφαί νοσοκόμαι και το μικροβιολογικόν εργαστήριον, η μονόροφος οικοδομή (θάλαμος Αγ. Βαρβάρας), η μονόροφος οικοδομή εις ήν στεγάζεται το ακτινολογικόν εργαστήριον και η μονόροφος οικοδομή (θάλαμος Προφήτου Ηλιού) ως και των μανδροτοιχών και τυχόν υπαρχόντων μικρών οικημάτων»²⁰. Παράλληλα καθορίζονται και οι όροι δημοπρατήσεως για την κατεδάφιση του κτιρίου²¹. Εν τέλει η διενεργούμενη δημοπρασία για την εξεύρεση εργολάβου κατεδάφισης του κτιρίου κατοχυρώνεται στον Γεώργιο Καλογήρου αντί 5.000 δραχμών, με την υποχρέωση «όπως εντός εβδομήκοντα (70) ημερών παραδώσει τον χώρον του Ν/μείου ελεύθερον παντός κτίσματος και υλικού χρησίμου ή μη. Το χρήσιμον υλικόν θέλει χρησιμοποιήσει ούτος δι' ίδιον λογαριασμόν»²².

Την πρωτοχρονιά του 1960 ο μητροπολίτης Φιλίππων Χρυσόστομος θέτει τον θεμέλιο λίθο του νέου νοσοκομείου. Στις 12 Φεβρουαρίου 1960 συγκαλείται σύσκεψη υπό την προεδρία του πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή, στην οποία συμμετέχουν ο υπουργός και ο υφυπουργός Πρόνοιας, Ανδρέας Στράτος και Ιωάννης Ψαρρέας αντίστοιχα, ο υπουργός Εργασίας Αριστείδης Δημητράτος, ο υφυπουργός Οικισμού Εμμανουήλ Κεφαλογιάννης και υπηρεσιακοί παράγοντες. Μετά το τέλος της σύσκεψης

¹⁸ Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, αριθμός 12, 16 Ιανουαρίου 1959, τεύχος Α'.

¹⁹ Περισσότερες πληροφορίες για τη μετακίνηση του νοσοκομείου θα παρατεθούν στο οικείο κεφάλαιο του παρόντος.

²⁰ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 24^{ης} Οκτωβρίου 1958.

²¹ ό. π. Επίσης, βλ. δημοσιεύσεις διακηρύξεων για την κατεδάφιση του κτιρίου στον τοπικό τύπο. Παράδειγμα εφ. Ταχυδρόμος, 18-12-1958 και 13-1-1959, αρχείο εφημερίδων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καβάλας.

²² ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 24^{ης} Ιανουαρίου 1959.

εκδίδεται κυβερνητική ανακοίνωση, στην οποία, μεταξύ άλλων, αναφέρεται ότι: «Εξ' άλλου απεφασίσθη υπό του κ. προέδρου της Κυβερνήσεως η έναρξις των εξής νέων έργων: 1. Γενικόν Νοσοκομείον Καβάλας, δυνάμειως 150 κλινών. Σύνολον δαπάνης 18 εκατ. Δραχμών»²³. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους, στις 6 Ιουλίου συγκεκριμένα, εγκαθίσταται και ο εργολάβος του έργου. Με αρκετές καθυστερήσεις από εκεί και πέρα, διάφορα γραφειοκρατικά ζητήματα, με συνεχόμενη πίεση στα κέντρα αποφάσεων από τις τοπικές αρχές, το νέο κτίριο είναι έτοιμο να λειτουργήσει μετά από τρία χρόνια περίπου, τον Οκτώβριο του 1963, καλύπτοντας αρτιότερα τις νοσηλευτικές ανάγκες των κατοίκων της περιοχής. Το νοσοκομείο θα έχει δύναμη 200 κλινών και θα λειτουργούν τα εξής τμήματα: μαιευτικό, παιδιατρικό, παθολογικό, ορθοπεδικό, νευρολογικό, ωτορινολαρυγγολογικό, χειρουργικό και ακτινολογικό. Το πρώτο τμήμα που μεταφέρεται είναι το μαιευτήριο και ακολουθούν τα υπόλοιπα..

Κτιριακά λοιπόν η Καβάλα αποκτά σύγχρονο και μεγάλο νοσοκομείο, το οποίο εγκαινιάζεται με κάθε λαμπρότητα, όπως παρουσιάζεται στον τύπο της εποχής, στις 6 Οκτωβρίου 1963. Γράφει ο τύπος της εποχής για την τελετή των εγκαινίων: «Την Κυριακήν αι αρχαί, οι εκπρόσωποι των οργανώσεων και ιδρυμάτων Καβάλας και άπειρον πλήθος παρέστησαν εις μίαν εορτήν, η οποία ενέχει βαθυτάτην σημασίαν διά την πόλιν και διά τον λαόν της. Παρέστησαν επί τον αγιασμόν που έλαβε χώραν επί τη εγκαταστάσει του Κρατικού μας Νοσοκομείου εις το νέον κτίριον αυτού. Οι παραστάντες παρέμειναν κυριολεκτικώς έκθαμβοι προ του συντελεσθέντος λαμπρού έργου, του έργου της ανεγέρσεως ενός κτιρίου το οποίον υψούται ήδη εις την Καβάλαν ως λαμπρόν επίτευγμα της αρχιτεκτονικής και σημαντική κατάκτησις της ιατρικής»²⁴. Ο αγιασμός τελείται από τον Μακάριο Βαρλά, πρωτοσύγκελο επί τοποτηρητείας του Μητροπολίτη Ελευθερουπόλεως Αμβροσίου στη μητρόπολη Φιλίππων και από τον Κωνσταντίο Χρόνη. Στην τελετή παρευρίσκονται ο νομάρχης Χόντζογλου, οι τέως βουλευτές Μάρτης και Βενέτης, ο πρόεδρος πρωτοδικών Καλεύρας, εκπρόσωπος της Μεραρχίας, ο Ανώτερος Διοικητής Χωροφυλακής Ανατολικής Μακεδονίας Τσιβεριώτης, ο Δήμαρχος Χρυσούπολης και πρόεδρος τότε της ΤΕΔΚ Καβάλας Δεληκάρης, ο δήμαρχος Ελευθερουπόλεως Δημάδης, ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Καβάλας, αναπληρώνοντας τον δήμαρχο της πόλης

²³ Ίδρυμα Κωνσταντίνος Καραμανλής, «Κωνσταντίνος Καραμανλής. Αρχείο, γεγονότα και κείμενα», τόμος 4^{ος}, σελ. 259, έκδοση εφ. Καθημερινή και Ίδρυμα Κωνσταντίνος Καραμανλής, Αθήνα 2005.

²⁴ Εφ. Ταχυδρόμος, 8-10-1963, αρχείο εφημερίδων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καβάλας.

Δ. Μούτσιο, Π. Κοντομισόπουλος, οι τέως δήμαρχοι Καβάλας Αγγελίδης και Βαβαλέσκος, ο διοικητής χωροφυλακής Καβάλας Λυκάρτσης, ο πρόεδρος του Λιμενικού Ταμείου Πριμικίδης, οι πρόεδροι του ιατρικού και φαρμακευτικού συλλόγου Τσοτσόπουλος και Νικολαΐδης, ο διοικητής γενικής ασφάλειας Παπαγιαννόπουλος, ο πρόεδρος του επαγγελματικού και βιοτεχνικού επιμελητηρίου Δράκος, γιατροί, φαρμακοποιοί και πάρα πολλοί πολίτες. Τους προσκεκλημένους υποδέχονται ο πρόεδρος του ιδρύματος Μιχαήλ Λολίδης, ο αντιπρόεδρος Γεώργιος Αστεριάδης, ο διευθυντής τεχνικών υπηρεσιών Δίγκας, ο τμηματάρχης της Νομαρχίας Φεργάδης και ο διευθυντής του Νοσοκομείου Κ. Βλαχόπουλος. Μετά την τελετή των εγκαινίων *«οι παριστάμενοι επεσκέφθησαν τους ορόφους και τα διάφορα τμήματα του Νεοκτίστου Νοσοκομείου ως και τα γραφεία, αποκομίσαντες αρίστας εντυπώσεις διά την πολιτισμένην καθ' όλα εμφάνισιν του κτιρίου με τις μαρμάρινες σκάλες και τα μωσαϊκά. Τα δύο χειρουργεία απαστράπτουν με τα πράσινα πλακάκια στα τοιχώματα, με τους προβολείς τελειοτάτου συστήματος, όπως και με τα άλλα εργαστήρια τα οποία αποτελούν την τελευταίαν λέξιν της ιατρικής επιστήμης»*²⁵. Από τη στιγμή εκείνη και για μισό αιώνα περίπου, μέχρι το καλοκαίρι του 2010, το κτίριο αυτό στέγαζε τις χαρές και τις λύπες των κατοίκων της περιοχής.

2.2 Μαιευτήριο

Παράλληλη με αυτή του κεντρικού κτιρίου είναι η πορεία του μαιευτικού τμήματος του νοσοκομείου. Το μαιευτήριο, ως τμήμα του νοσοκομείου, ακολουθεί το ίδρυμα σε όλη την πορεία του, μέχρι τουλάχιστον το 1963, οπότε και εγκαθίσταται οριστικά στο νέο κτίριο. Μέχρι τότε, βέβαια, και το μαιευτήριο αντιμετωπίζει διάφορες «περιπέτειες» εγκατάστασης.

Πρώτη φορά που γίνεται λόγος για το μαιευτήριο αποτελεί η αναφορά των καθηγητών των πανεπιστημίων Αθηνών και Θεσσαλονίκης που συνέταξαν τη *«Μαύρη Βίβλο»*. Το τμήμα είναι εγκατεστημένο στο κτίριο του Δημοτικού Νοσοκομείου, στο πρώην νοσοκομείο της οθωμανικής κοινότητας της πόλης στην περιοχή της Αγίας Βαρβάρας. Αναφέρεται χαρακτηριστικά στο προαναφερόμενο έργο: *«Το μαιευτικόν τμήμα διαθέτει 4 κλίνας και παρατηρήσαμεν εκεί το φαινόμενον 2 λεχωϊδων ή επιτόκων νοσηλευομένων εις την αυτήν κλίνην»*²⁶.

²⁵ Εφ. *Πρωϊνή*, 8-10-1963, αρχείο εφημερίδων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καβάλας.

²⁶ Νίκος Ρουδομέτωφ (επιμέλεια), *Η μαύρη βίβλος των βουλγαρικών εγκλημάτων εις την Ανατολικήν Μακεδονίαν και Δυτικήν Θράκην 1941- 1944*, έκθεση καθηγητών πανεπιστημίων Αθηνών- Θεσσαλονίκης, 1945, ανατύπωση Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας, , σελ. 130, Καβάλα 2010.

Το Νοέμβριο του 1947 το Διοικητικό Συμβούλιο του Νοσοκομείου συνεδριάζει με πρώτο θέμα στην ημερησία διάταξη το εξής: «*Εγκρισις όρων συμφωνίας ενοικιάσεως της επί της οδού Βενιζέλου αριθ. 95 οικίας των Άννης, χήρας Γεωργίου Καδή και Ευανθίας, χήρας Ι. Τσονταρίδου, διά την εγκατάστασιν νέου μαιευτηρίου παραρτήματος Δημοτικού Νοσοκομείου*»²⁷. Ο Μιχαήλ Λολίδης, δήμαρχος Καβάλας και πρόεδρος του Συμβουλίου, αναπτύσσει το θέμα λέγοντας ότι το μαιευτήριο που υπάρχει μέχρι τότε αριθμεί έξι μόνο κρεβάτια, αριθμό πολύ μικρό για να καλύψει τις ανάγκες της πόλης και της περιφέρειας της Καβάλας. Προτείνεται και γίνεται αποδεκτό να ενοικιαστεί το οίκημα στην οδό Βενιζέλου 95, το οποίο είναι διώροφο, για μια πενταετία, με το δικαίωμα εκ μέρους του νοσοκομείου να ενοικιάσει ξανά το κτίριο μέχρις ότου κτίσει νέο μαιευτήριο.

Βέβαια, όπως προκύπτει από την ανάγνωση των πρακτικών του νοσοκομείου, η μεταφορά του μαιευτηρίου που φαινόταν να αποτελεί επιτακτική ανάγκη δεν έγινε αμέσως, παρά την ενοικίαση του κτιρίου στην οδό Βενιζέλου. Αιτία για το παραπάνω, όπως φαίνεται μέσα από τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Συμβουλίου του νοσοκομείου ήταν η επίταξη του κτιρίου: «*Ο κ. Πρόεδρος επί του θέματος τούτου (σ.σ. το ζήτημα του μαιευτηρίου) εισηγείται όπως γίνουν σχετικά ενέργειαι προς τον κ. Νομάρχη να λύση την επίταξιν τούτου, διότι το κτίριον καταστρέφεται και επιβάλλεται πλέον να γίνη η έναρξις των εργασιών διά την εγκατάστασιν του νέου Μαιευτηρίου και παρακαλείται προς τούτου ο κ. Νομιάτρος όπως ενισχύση την προσπάθειαν ταύτην. Δια τον σκοπόν τούτο ο κ. Πρόεδρος προτείνει όπως το Αδελφάτον παρουσιασθή εις τον κ. Νομάρχη εν σώματι και τον παρακαλέση να λύση την επίταξιν προς έναρξιν των εργασιών και διότι το μαιευτήριον με τα εξ κρεβάτια είναι τελείως ανεπαρκές*»²⁸. Πάντως, εντύπωση προκαλούν στον αναγνώστη των Πρακτικών δύο χαρακτηριστικά σημεία: 1. Το Νοσοκομείο, αν και έχει ενοικιάσει από τον Νοέμβριο του 1947 το κτίριο για να στεγαστεί το Μαιευτήριο, μέχρι και την παραπάνω συνεδρίαση συνεχίζει να περιμένει πληρώνοντας το μίσθωμα και 2. Στην ίδια συνεδρίαση, όταν ερωτούνται οι Σύμβουλοι αν πρέπει να συνεχίσουν καταβάλλοντα τα μισθώματα στις ιδιοκτήτριες του κτιρίου έως ότου αρθεί η επίταξη, η ψήφος ήταν ομόφωνα θετική!

²⁷ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 7^{ης} Νοεμβρίου 1947.

²⁸ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 2^{ης} Μαΐου 1949.

Σε συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου τον Σεπτέμβριο του 1948 «υποβάλλεται μελέτη εσωτερικών επισκευών και υλικών εγκαταστάσεως διά το νέο Μαιευτήριο, αποτελουμένων εκ του προϋπολογισμού της δαπάνης δραχμών 20.000.000, της αναλύσεως των τιμών, της προσμετρήσεως, του τιμολογίου, της συγγραφής υποχρεώσεως, της εκθέσεως του Μηχανικού κ. Δημητρίου Κωστή (Μηχανικός δ/σεως Μηχανικού Καβάλας) και της διακηρύξεως»²⁹. Στα τέλη του 1949 και μετά από την ανάγκη να γίνουν συμπληρωματικές εργασίες για την αποκατάσταση των ζημιών που υπέστη το κτίριο «λόγω της εν αυτώ παραμονής των ανταρτοπλήκτων και μη συμπεριλαμβανομένης συνεπώς εν τη εργολαβία...»³⁰ ο πρόεδρος ανακοινώνει στο σώμα ότι το κτίριο του μαιευτηρίου είναι πλέον σχεδόν έτοιμο προς λειτουργία και προσεχώς θα τελεσθούν τα εγκαίνια, προκειμένου ν' αρχίσει η λειτουργία του³¹. Το νέο μαιευτήριο λειτουργεί με σαράντα πέντε κρεβάτια σε αντίθεση με τα έξι που προϋπήρχαν. Επίσης, είναι άρτια εξοπλισμένο σε υγειονομικό υλικό, σε επίπλωση των θαλάμων, σε επιστημονικά εργαλεία στον εξοπλισμό δύο μικρών χειρουργείων εντός του οικήματος και σε ό,τι άλλο ήταν απαραίτητο για την εύρυθμη λειτουργία του. Εξαιτίας αυτού, έχουν πολλαπλασιασθεί και τα έξοδα που βαρύνουν το Ίδρυμα, οπότε το Διοικητικό Συμβούλιο του νοσοκομείου αποφασίζει την αναπροσαρμογή του τιμολογίου για τις παρεχόμενες υπηρεσίες στις νοσηλευόμενες. Συγκεκριμένα απαιτούνται για την πρώτη θέση 350.000δρχ., για τη δεύτερη θέση 200.000 δρχ. και γι' απόρους 25.000 δρχ.³².

Η στέγαση στο ανωτέρω κτίριο της μαιευτικής κλινικής διαρκεί μέχρι τον Ιούλιο του 1957. Από τις αρχές του έτους, στο Διοικητικό Συμβούλιο αρχίζουν να εμφανίζονται σκέψεις για μετεγκατάσταση του ενοικιαζόμενου μαιευτηρίου, λόγω του ασύμφορου ενοικίου και της αναζήτησης αρτιότερου οικήματος. Στις 25 Απριλίου 1957 το Διοικητικό του Νοσοκομείου αποφασίζει να εγκαταλείψει το κτίριο του μαιευτηρίου στην οδό Βενιζέλου και την μεταστέγασή του σε νέο κτίριο. «Πλησίον του Ν/μείου δεν υπάρχει τοιοῦτο, προτάθη όμως η τέως κλινική του κ. Αργυρού ευρισκομένη έναντι

²⁹ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 29^{ης} Σεπτεμβρίου 1948.

³⁰ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 24^{ης} Νοεμβρίου 1949.

³¹ ό. π.

³² ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 20^{ης} Δεκεμβρίου 1948.

του Ορφανοτροφείου Καβάλας³³. Ο κ.Πρόεδρος ζητεί την γνώμη του κ.Νομιάτρου περί της καταλληλότητας της οικοδομής διά την στέγαση του Μαιευτηρίου, συγχρόνως γνωστοποιεί ότι ο Δ/τής της Μαιευτικής Κλινικής του Ν/μείου κ. Κεκάτος ιδών το κτίριόν του ανέφερε ότι είναι κατάλληλον και δύνανται ν' αναπτυχθώσιν 15 κλίναι, εκ των οποίων 12 κανονικώς και ανέτως»³⁴.

Στη συνέχεια, εκτός του παραπάνω κτιρίου παρουσιάζεται ακόμα ένα στην οδό Κολοκοτρώνη 141, το κτίριο που στέγαζε παλαιότερα την κλινική Τσοτσοπούλου. Σε ό,τι αφορά την πρώην κλινική Αργυρού, ιδιοκτησίας Σουλτάνας Γαβριηλίδου, είναι πολύ κοντά στο κέντρο της πόλης, έχει μηνιαίο μίσθωμα 2.500 δρχ., είναι παλαιότερο του άλλου κτιρίου, χρειάζεται λίγες επιδιορθώσεις και είναι κατάλληλο για τη λειτουργία εξωτερικών ιατρείων. Η πρώην κλινική Τσοτσοπούλου, ιδιοκτησίας Νικολάου Πάτρα, είναι μεγαλύτερη και πολύ σύγχρονη σε σχέση με το άλλο κτίσμα, αλλά είναι μακριά από το κέντρο, οπότε η λειτουργία εξωτερικών ιατρείων είναι αδύνατη, η πρόσβαση των γυναικών που πρόκειται να γεννήσουν και των συγγενών τους είναι δύσκολη και ενέχει ο κίνδυνος, σε όσους τουλάχιστον μπορούν οικονομικά, να προτιμούν τις ιδιωτικές κλινικές του κέντρου. Στις 15 Ιουλίου το Διοικητικό Συμβούλιο επιλέγει το κτίριο της πρώην κλινικής Αργυρού³⁵. Στις 17 Ιουλίου ο ιδιοκτήτης της πρώην κλινικής Τσοτσοπούλου αποστέλλει τηλεγράφημα στο συμβούλιο του νοσοκομείου με την πρόταση να νοικιαστεί το δικό του οίκημα αντί 3.000 δρχ. για μια τριετία. Το συμβούλιο, μετά από μια μακρά, όπως φαίνεται στα Πρακτικά, συζήτηση, αποφασίζει με πλειοψηφία 4 εναντίον 2, «μειοψηφούντων των κ. Καμπούρη και κ. Πελαργίδη»³⁶, τη συγκρότηση επιτροπής που αποτελείται από τον Αντιπρόεδρο του νοσοκομείου Σαράντη Σαράντη, τον Νομιάτρο Καβάλας Κωνσταντίνο Κατρίτση, τον διευθυντή της Μαιευτικής κλινικής Μαρίνο Κεκάτο και το μέλος του Συμβουλίου του νοσοκομείου Παναγιώτη Ταμαμίδη. Η παραπάνω επιτροπή, αφού επισκεφθεί τα δύο κτίρια και τα εξετάσει, θα

³³ Σε άλλο σημείο των Πρακτικών αναφέρεται και το όνομα της οδού που βρισκόταν το εν λόγω κτίριο. Βρισκόταν στην οδό Ούνρα, σημερινή οδό Ρωμανού, χωρίς να αναφέρεται ο αριθμός.

³⁴ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 15^{ης} Απριλίου 1957.

³⁵ Βλ. περισσότερα ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 15^{ης} Ιουλίου 1957.

³⁶ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 18^{ης} Ιουλίου 1957.

παρουσιασθεί στο Διοικητικό Συμβούλιο για να ληφθεί οριστική απόφαση για το θέμα.

Η επιτροπή, αφού πήγε και στα δύο κτίρια, στη συνεδρίαση στις 20 Ιουλίου 1957 του Διοικητικού του νοσοκομείου εξέθεσε την άποψή της. Προτείνει στο Συμβούλιο την ενοικίαση του οικήματος του Νικολάου Πάτρα, αφού αυτό είναι καλύτερο από κάθε άποψη σε σχέση με το άλλο: είναι μεγαλύτερο, έχει περισσότερους ωφέλιμους κοινόχρηστους χώρους, μπορεί να χωρέσει σε πλήρη ανάπτυξη 20 κρεβάτια και, τέλος, είναι μεσημβρινό, χαρίζοντας στο κτίριο περισσότερες ώρες ηλιοφάνειας. Το Διοικητικό Συμβούλιο, αφού έλαβε υπ' όψιν τα παραπάνω, αποφάσισε με πλειοψηφία 4 εναντίον 2, των ίδιων που μειοψήφησαν και κατά την προηγούμενη συνεδρίαση, να νοικιάσει για μια τριετία την διώροφη πρώην κλινική Τσοτσοπούλου στην οδό Κολοκοτρώνη 141³⁷. Έτσι, στα μέσα του 1957 το μαιευτήριο μεταφέρεται στο προαναφερθέν κτίριο, στο οποίο παρέμεινε μέχρι την έναρξη λειτουργίας του νέου νοσοκομείου το 1963. Μάλιστα η μαιευτική κλινική ήταν η πρώτη που μεταφέρθηκε στο νέο κτίριο³⁸.

2.3 Κτίριο κλινικής Ψύχου

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω³⁹, η Διοίκηση του νοσοκομείου στις 24 Οκτωβρίου 1958 αποφασίζει την κατεδάφιση του κτιρίου με την παράλληλη μετακίνηση του ιδρύματος σε άλλο κτίριο⁴⁰, προκειμένου να καλύπτονται οι νοσηλευτικές ανάγκες των κατοίκων της περιοχής μέχρι την ανέγερση νέου. Το καταλληλότερο κτίριο στην πόλη είναι η κλινική του χειρουργού Αστέριου Ψύχου στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου, στην οδό Περγίκα 5. Συγκεκριμένα, το Διοικητικό Συμβούλιο, κατά τη συνεδρίαση του στις 6 Αυγούστου 1958, εξουσιοδότησε τον Πρόεδρο του Ιδρύματος Δημήτριο Πύρρο και τον Διευθυντή του νοσοκομείου Κωνσταντίνο Βλαχόπουλο να εξετάσουν την κλινική Ψύχου, προκειμένου να ενημερώσουν το Συμβούλιο για το κατά πόσο προσφέρεται για ενοικίαση ο χώρος⁴¹. Ο ιδιοκτήτης της κλινικής προσφέρει στο νοσοκομείο το ισόγειο και τους δύο πρώτους ορόφους του κτιρίου. Ο χώρος αυτός του νοσοκομείου θα απομονωθεί από το υπόλοιπο κτίριο και θα δημιουργηθεί ξεχωριστή σκάλα για

³⁷ Βλ. περισσότερα ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 20^{ης} Ιουλίου 1957.

³⁸ Βλ. εφ. Έρευνα, 23-9-1963, αρχείο εφημερίδων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καβάλας.

³⁹ Βλ. κεφ. 2.1 Κεντρικό κτίριο του παρόντος, σελ. 1086

⁴⁰ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. υποσημείωση 20.

⁴¹ Βλ. περισσότερα ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 6^{ης} Αυγούστου 1958.

να εισέρχονται οι ασθενείς. Όλες αυτές οι εργασίες θα επιβαρύνουν οικονομικά τον ιδιοκτήτη. Το ενοίκιο που ζητάει ο Ψύχος ανέρχεται στο ποσό των 17.000 δρχ μηνιαίως για τα δύο πρώτα έτη και για τα υπόλοιπα, μέχρι να ολοκληρωθεί το νέο κτίριο, 15.000 δρχ. μηνιαίως⁴².

Στις 7 Οκτωβρίου το Διοικητικό Συμβούλιο του νοσοκομείου συνεδριάζει, προκειμένου να εγκρίνει τους όρους της διακήρυξης για την εύρεση κτιρίου κατάλληλου για τη μεταστέγαση του νοσοκομείου. Έτσι, αποφασίζονται οι όροι συγγραφής της μίσθωσης, οι οποίοι εκτείνονται σε 12 άρθρα. Τα σημαντικότερα απ' αυτά είναι: «Άρθρον 1^{ov}: Το προσφερόμενον οίκημα δέον να ευρίσκεται εντός του σχεδίου της πόλεως Καβάλας. Να απαρτίζεται εξ είκοσι τεσσάρων (24) δωματίων (ελάχιστον όριον) δι' εγκατάστασιν 60 κλινών ασθενών και εγκατάστασιν των βοηθητικών υπηρεσιών... Άρθρον 7^{ov}: Η σύμβασις μισθώσεως έσεται τριετής δυναμένη ν' ανανεωθή δι' αποφάσεως και μόνον του Διοικητικού Συμβουλίου διά μίαν διετίαν ή και το ολιγώτερον... Άρθρον 9^{ov}: Την 12^{ην} ώραν της 21^{ης} Οκτωβρίου ε. έ. λήξεως προθεσμίας της δημοπρασίας θέλει συνέλθει η προς τούτο καθορισθείσα επιτροπή προς εξέτασιν των αιτήσεων, ήτις εντός διημέρου θέλει υποβάλει σχετικήν έκθεσιν εις το Διοικητικόν Σ/λιον. Εντός πενθημέρου από της υποβολής της ως άνω εκθέσεως το Διοικητικόν Σ/λιον θα αποφασίση περί του καταλληλότερου τοιούτου. Η δημοπρασία έσεται τελική άνευ επαναλήψεως. Η απόφασις ταύτη θα υποβληθή προς έγκρισιν εις το Νομαρχιακόν Σ/λιον Υγείας και Ασφαλίσεως Αγροτών Νομού Καβάλας μετά την έγκρισιν του οποίου θα κληθή ο τελευταίος μειοδότης διά την υπογραφήν των σχετικών συμβολαίων»⁴³.

Ο μόνος ενδιαφερόμενος που προσήλθε σε σχέση με το μίσθωμα του κτιρίου του από το νοσοκομείο ήταν ο Αστέριος Ψύχος. Σε πρακτικό του Συμβουλίου του Ιδρύματος με ημερομηνία 24 Οκτωβρίου 1958 κατακυρώνεται η δημοπρασία στον Ψύχο. Παράλληλα, υπάρχει και μία αναλυτικότερη περιγραφή του νοικιαζόμενου κτιρίου. Αναγράφεται συγκεκριμένα: «Ούτος (σ. σ. ο Ψύχος) προσφέρει εκ ταύτης το ισόγειον, τον πρώτον και δεύτερον όροφον. Το μεν ισόγειον αποτελείται εκ τριών δωματίων, ενός μαγαζείου, ενός ετέρου δωματίου ίνα χρησιμοποιηθή διά λάντσα και εκ δύο αποθηκών, ενός διαδρόμου με έξοδον προς τον κήπον. Εν τω ισογείω ευρίσκεται εγκατεστημένος λέβηθς κεντρικής θερμάνσεως, ως επίσης νιπτήρ

⁴² ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 8^{ης} Σεπτεμβρίου 1958.

⁴³ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 7^{ης} Οκτωβρίου 1958.

και αποχωρητήριοι. Ο πρώτος όροφος αποτελείται εκ διαδρόμου πλάτους εκ διαδρόμου πλάτους 2,30 μ., οκτώ δωματίων, ενηλίων, διαστάσεως μεταξύ 3,20 x 4,50 μ. και ενός ετέρου δωματίου διπλασίου εις χώρον του άλλου, ήτοι εν συνόλω δέκα δωματίων διαστάσεων 3,20 x 4,50 μ. Εφ' όλων των δωματίων τούτων ως και του ισογείου υπάρχουν ευμεγέθη κάτοπτρα προσηλωμένα εις τους τοίχους. Ο δεύτερος όροφος αποτελείται εκ του αυτού ως και εις τον πρώτον όροφον διαδρόμου με έξι δωμάτια 3,20 x 4,50 μ. και δύο δωματίων με διπλάσιον των άλλων εμβαδού, ήτοι εν συνόλω δέκα δωματίων διαστάσεων 3.20 x 4,50 μ. Ο πρώτος και δεύτερος όροφος έχουν ανά δύο αποχωρητήρια και λουτρόν ημιτελές μετά δύο νιπτήρων και ενός χώρου διά τοποθέτησιν ουροδοχείων. Υπάρχει πλήρες δίκτυον ηλεκτρισμού, αποχετεύσεως και υδρεύσεως και κεντρικής θερμάνσεως (καλοριφέρ). Άπαντα τα ανωτέρω προσφέρονται διά χρονικόν διάστημα τριών ετών αντί μηνιαίου ενοικίου δέκα πέντε χιλιάδων (15.000) δραχμών, του δε πρώτου έτους απαιτείται η προκαταβολή του ενοικίου⁴⁴».

Το νοσοκομείο μετακομίζει μέχρι το τέλος του 1958, εκτός από το μαιευτήριο, το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, την εποχή αυτή στεγάζεται στην οδό Κολοκοτρώνη. Στους ορόφους λειτουργούν η παθολογική και η χειρουργική κλινική και στο ισόγειο στεγάζονται το φαρμακείο- για λίγο διάστημα-, η αιμοδοσία, τα μαγειρεία και η τραπεζαρία⁴⁵. Εξαιτίας της έλλειψης χώρων στο κτίριο της κλινικής Ψύχου, το Διοικητικό Συμβούλιο του νοσοκομείου αποφασίζει να νοικιάσει ένα άλλο οίκημα προκειμένου να στεγάσει κάποιες υπηρεσίες του. Έτσι, στις 16 Ιουνίου 1959 αποφασίζεται η ενοικίαση ενός οικήματος που βρίσκεται κοντά στο νοσοκομείο, το οποίο περιλαμβάνει πέντε δωμάτια. Το κτίριο αυτό βρισκόταν στην οδό Πτολεμαίου 50 και ήταν ο δεύτερος όροφος της ημιτελούς οικοδομής, ιδιοκτησίας Ηλία Χαρισιάδη. Σ' αυτό το κτίριο στεγάζονται η διοίκηση του νοσοκομείου, τα γραφεία, το μικροβιολογικό εργαστήριο και το φαρμακείο μετά την μεταφορά του από το ισόγειο.

Όλα τα παραπάνω παρουσιάζουν την κτιριακή πορεία του Νοσοκομείου και των τμημάτων του, από το κτίριο που στέγαζε παλιότερα το νοσοκομείο της Οθωμανικής κοινότητας της πόλης (Γκιουρεμπά), έως την ανέγερση και τη λειτουργία του νέου, σύγχρονου Ιδρύματος στην περιοχή της Αγίας Βαρβάρας το 1963.

⁴⁴ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 24^{ης} Οκτωβρίου 1958.

⁴⁵ Οι πληροφορίες για τον τρόπο στέγασης των τμημάτων του νοσοκομείου στην πρώην κλινική Ψύχου οφείλονται στην παρασκευάστρια του Ιδρύματος Χρυσούλα Τοροφία.

3. ΔΙΟΚΗΣΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

3.1 Αρχική μορφή

Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, τη διοίκηση του Νοσοκομείου, στην αρχή της λειτουργίας του, την είχε η Ελληνορθόδοξη κοινότητα της πόλης. Πιο συγκεκριμένα, υπεύθυνη για τη λειτουργία του «Ευαγγελισμού» ήταν η Εφορεία του Νοσοκομείου⁴⁶. Όταν έπαψε να υπάρχει Ελληνορθόδοξη κοινότητα και το νοσοκομείο μεταφέρθηκε στα 1915 στο πρώην νοσηλευτικό Ίδρυμα της Οθωμανικής κοινότητας, η διοίκησή του πέρασε στα χέρια του Δήμου Καβάλας. Το νέο νοσοκομείο γίνεται αδελφάτο του Δήμου. Ονομάζεται Δημοτικό Νοσοκομείο, αν και για να τιμήσουν οι Αρχές το νοσοκομείο που προϋπήρχε, το οποίο προσέφερε απλόχερα τις υπηρεσίες του στους κατοίκους της πόλης σε δύσκολες στιγμές και με τα περιορισμένα μέσα της εποχής, η πλήρης ονομασία που του έδωσαν ήταν Δημοτικό Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός».

Στο Δημοτικό Νοσοκομείο πρόεδρος είναι ο εκάστοτε δήμαρχος της Καβάλας και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου τοποθετούνται μετά από απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου της πόλης⁴⁷.

Βέβαια, στην πορεία του χρόνου, η διοικητική λειτουργία του νοσοκομείου ως Δημοτικό φαίνεται να αντιμετωπίζει πρόβλημα. Αρχίζουν ν' ακούγονται και διαφορετικές φωνές από την καθεστηκυία κατάσταση, με την προσδοκία να επιτευχθεί η κρατικοποίηση του Δημοτικού Νοσοκομείου της πόλης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στο παραπάνω αποτελεί το άρθρο του Δημητρίου Γλυφού στο περιοδικό της Καβάλας *Έρευνα*. Αυτό τιτλοφορείται «*Γιατί πρέπει να επιδιωχθή η κρατικοποίησης του Δημοτικού Νοσοκομείου Καβάλας*» και ανάμεσα σε άλλα αναφέρει συγκεκριμένα: «...*Ας έρθουμε όμως στο Δημοτικό Νοσοκομείο: Κατ' αρχήν έχει Νοσοκομείο η πόλις; Βεβαιότατα δεν έχει παρά τις φιλότιμες προσπάθειες ωρισμένων επιστημόνων μας που μάλλον απλήρωτοι κάνουν ό,τι μπορούν σαν θεράποντες του Ιδρύματος. Οι ελλείψεις του αρχίζουν από την ανάγκη συντηρήσεως του κτιρίου και φθάνουν ως αυτήν την έλλειψη διαιτολογίου μέχρι του σημείου να υποχρεώνονται οι συγγενείς των νοσηλευομένων να*

⁴⁶ Περισσότερα για το συγκεκριμένο ζήτημα βλ. και Κομνηνός Γ. Απότας, *Θρησκευτικές Κοινότητες της Καβάλας 1850- 1950*, έκδοση Ιστορικού Αρχείου του Δημοτικού Μουσείου Καβάλας, σελ. 30- 31, Καβάλα 2006.

⁴⁷ Για παράδειγμα βλ. εφ. *Κήρυξ*, 2-4-1927, αρχείο εφημερίδων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καβάλας.

κουβαλούν απ' την αγορά το γάλα, το γιαούρτη, το πιάτο της προκοπής για τον άρρωστο τους. Διευθυντής του Ιδρύματος, γιατρός, δεν υπάρχει! Ούτε καν διανυκτερεύων γιατρός! Φέουδο του εκάστοτε Δημάρχου το Ίδρυμα αυτό ελειτούργησε τόσο... εξυπηρετικά, ώστε να μην το εμπιστεύονται ακόμη και οι άποροι πάσχοντες και η Καβάλα να γίνη στην μεταπολεμική περίοδο το Ελδοράδο ωρισμένων καλών γιατρών που έσπευδαν να φκιάχνουν κλινικές στην πόλη»⁴⁸. Πράγματι, μια ματιά στις εφημερίδες της εποχής οδηγεί τον αναγνώστη στην παρατήρηση ύπαρξης και λειτουργίας αρκετών αριθμητικά, καθώς και πολλών ειδικοτήτων ιδιωτικών κλινικών. Δειγματοληπτικά, κατά το έτος 1954, όπου αναφέρεται ο Γλυφός, στον τύπο της πόλης υπάρχουν διαφημιστικές καταχωρίσεις παθολογικής, γυναικολογικής, χειρουργικής, παιδιατρικής, νευρολογικής και ωτορινολαρυγγολογικής ιδιωτικής κλινικής!

3.2 Φ.Ε.Κ. 254/ 18 Σεπτεμβρίου 1953

Όλη την παραπάνω κατάσταση έρχεται να μεταβάλλει το Νομοθετικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 2592, το οποίο δημοσιεύεται στο Φ.Ε.Κ. 254 στις 18 Σεπτεμβρίου 1953. Το Διάταγμα τιτλοφορείται «Περί οργανώσεως της ιατρικής αντιλήψεως». Αναγράφεται στην δεύτερη παράγραφο του άρθρου 7: «Δια Β. Διατάγματος εκδιδόμενου προτάσει του Υπουργού Κοινωνικής Προνοίας δύνανται να υπαχθώσιν εις τας διατάξεις του παρόντος Ν. Δ. και τα Νοσηλευτικά Ίδρύματα: α) δημοτικά ή Κοινοτικά, μετ' απόφασιν των Διοικητικών Συμβουλίων ή Αδελφάτων αυτών». Το παραπάνω νομοθετικό Διάταγμα κατοχυρώνει επίσης, τη νομική υπόσταση του ιδρύματος ως Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Ορίζεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1: «Άπαντα τα διεπόμενα υπό των διατάξεων του παρόντος Νόμου Νοσηλευτικά Ίδρύματα αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, διοικούμενα υπό Διοικητικού Συμβουλίου υπό τον έλεγchon του οικείου περιφερειακού Συμβουλίου και την εποπτεϊαν του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας, και απολαμβάνουσι φορολογικών απαλλαγών, δασμολογικής ατελείας και απαλλαγών από τελών χαρτοσήμου».

Παράλληλα, στο άρθρο 15 του ν. 2592 περιγράφονται η σύνθεση των Διοικητικών Συμβουλίων⁴⁹, ορίζεται η τετραετής θητεία τους- με δυνατότη-

⁴⁸ Περιοδικό Έρευνα- Μηνιαία Επιθεώρησης για την υλική και πνευματική πρόοδο της Ανατ. Μακεδονίας και Δυτ. Θράκης, τ. 25, Καβάλα, Φεβρουάριος 1954.

⁴⁹ Άρθρο 15, παράγραφος 1: «Τα υπό του παρόντος Ν. Δ. διεπόμενα νοσηλευτικά Ίδρύματα διοικούνται υπό Διοικητικών Συμβουλίων, των οποίων η σύνθεσις έχει ως εξής: α) Είς λειτουργός του Δικαστικού ή Εισαγγελικού κλάδου, προτεινόμενος υπό του προϊσταμένου της ανωτέρας δικαστικής Αρχής της περιφερείας του Ίδρύματος. β) Έν μέλος του Δημοτικού

τα ανανέωσης της θητείας των μελών τμηματικά ανά διετία και εναλλάξ ανά τέσσερα μέλη-, ρυθμίζεται η αποζημίωση των μελών τους και αποφασίζεται η κατάργηση των υφισταμένων Διοικητικών Συμβουλίων με την υποχρέωση να παραδώσουν στα νέα τη διοίκηση και τη διαχείριση των Ιδρυμάτων. Συμπληρωματικά του παραπάνω, στις 19 Ιουλίου 1954 υπογράφεται από τον βασιλιά Παύλο και κυκλοφορεί το Φ.Ε.Κ. 176/ 7 Αυγούστου 1954⁵⁰ το Διάταγμα, το οποίο ορίζει πως το Δημοτικό Νοσοκομείο Καβάλας υπάγεται εφ' εξής στις διατάξεις του Ν. Δ 2592/1953 και κρατικοποιείται. Το πρώτο Διοικητικό από την ισχύ του νέου νόμου αναλαμβάνει τον Σεπτέμβριο του 1954 και αποτελείτο από τον Ιωάννη Σακελλαρίδη, πρωτοδίκη Καβάλας, ως πρόεδρο και τους Γεώργιο Βασιλικό, Βασίλειο Αθανασόπουλο, Ηλία Καρελλά, Σαράντη Σαράντη, Ελευθέριο Ράφτη και Δημήτριο Πύρρο⁵¹.

3.3 Φ.Ε.Κ. 179/ 12 Ιουλίου 1955

Οι διατάξεις του παραπάνω νομοθετικού διατάγματος, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων, ισχύουν μέχρι τον Ιούλιο του 1955, όταν κυκλοφορεί ο νόμος 3301, ο οποίος τιτλοφορείται «Περί τροποποίησης και συμπληρώσεως του από 3.4.1954 Β. Δ. «περί εφαρμογής του Άρθρου 1 του Ν. Δ. 2500/1953 επί του προσωπικού των Υπηρεσιών του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας» ως και τροποποίησης διατάξεων των Ν. Δ. 2592/1953 και 3097/1957 «περί οργάνωσης της Ιατρικής Αντιλήψεως». Στο άρθρο 7, παράγραφο 2 του νέου νόμου ορίζονται τα θέματα περί των Διοικητικών Συμβουλίων. Σύμφωνα με τα παραπάνω «Τα Διοικητικά Συμβούλια των περιφερειακών Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων Ν. Δ. 2592/1953 δυνάμει κάτω των 200 κλινών, είναι εξαμελή,

Συμβουλίου. γ) Είς ιατρός, υποδεικνυόμενος υπό του Ιατρικού Συλλόγου της έδρας του Ιδρύματος. δ) Είς εκπρόσωπος του ΙΚΑ, υποδεικνυόμενος υπό τούτου ή, όπου δεν υπάρχει τοιούτος, είς αντιπρόσωπος των επαγγελματικών ή των εργατικών οργανώσεως της έδρας του Ιδρύματος, οριζόμενος υπό του Προϊσταμένου της Διοικήσεως της οικείας Υγειονομικής Περιφέρειας. ε) Είς ανώτερος οικονομικός υπάλληλος δημόσιος ή τραπεζιτικός οριζόμενος υπό του Προϊσταμένου της Διοικήσεως της οικείας Υγειονομικής Περιφέρειας. στ) Είς τεχνικός μόνιμος δημόσιος υπάλληλος οριζόμενος υπό του Προϊσταμένου της Διοικήσεως. ζ) Έν έγκριτον μέλος γνωστόν διά την κοινωνικήν του δράσιν οριζόμενον υπό του Προϊσταμένου της Διοικήσεως (το μέλος τούτο δύναται να είναι και κυρία)».

⁵⁰ Ευχαριστίες για την παραχώρηση των δύο ανωτέρω Φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και τις πληροφορίες απευθύνονται στην κα Βούλα Καρακάση.

⁵¹ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 26^{ης} Σεπτεμβρίου 1954.

συντίθενται δε ως εξής: α) εκ δύο μονίμων πολιτικών δημοσίων υπαλλήλων, εξ ων ο ένας οικονομικός, β) εξ ενός εκπροσώπου της Δημοτικής Αρχής, γ) εξ ενός ιατρού, μέλους του οικείου Ιατρικού Συλλόγου, οριζομένου υπό του Υπουργού μεταξύ τριών προτεινομένων υπό του Συλλόγου τούτου και δ) εκ δύο επιλέκτων μελών της Κοινωνίας». Η θητεία των συμβουλίων ορίζεται να είναι τετραετής και τα υφιστάμενα Διοικητικά Συμβούλια έχουν την υποχρέωση να παραδώσουν στα νέα τη διοίκηση και τη διαχείριση των Ιδρυμάτων εντός μηνός από τη δημοσίευση του νέου νομοθετικού πλαισίου. Παράλληλα, στο άρθρο 11 ορίζεται: «Απαγορεύεται εις τους ιατρούς τους υφ' οιανδήποτε μορφήν υπηρετούντας εις Νοσηλευτικά Ιδρύματα πάσης φύσεως να είναι ταυτοχρόνως και μέλη Διοικητικών Συμβουλίων Ασφαλιστικών ή άλλων οργανισμών, συμβεβλημένων προς παροχήν νοσηλευτικής ή ιατρικής περιθάλψεως μετά των εις ά υπηρετούσιν ούτοι Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων».

Σύμφωνα με το νόμο 3301 λοιπόν, με την υπ' αριθμό 9255 απόφαση του Υπουργού Κοινωνικής Πρόνοιας Σταύρου Πολυζωγόπουλου, στις 8 Αυγούστου 1955 ορίζονται ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Κρατικού Νοσοκομείου Καβάλας οι εξής: 1. Δημήτριος Πύρρος, επίλεκτο μέλος, πρόεδρος, 2. Σαράντης Σαράντης, νομομηχανικός, αντιπρόεδρος, 3. Γεώργιος Βασιλικός, ιατρός, 4. Βασίλειος Αθανασόπουλος, διευθυντής τελωνείου, 5. Παναγιώτης Ταμαμίδης, δημοτικός σύμβουλος, και 6. Αθανάσιος Πελαργίδης, επίλεκτο μέλος, ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Στις 26 Σεπτεμβρίου 1955 υπογράφεται το πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής της διοικήσεως και της διαχείρισης του νοσοκομείου, το οποίο έχει ως εξής: «*Εν Καβάλα σήμερον, την εικοστήν έκτην (26) του μηνός Σεπτεμβρίου του 1955 έτους, ημέραν Δευτέραν και ώραν 6:30 μ.μ., ο υπογεγραμμένος Δημήτριος Πύρρος, συμβολαιογράφος Καβάλας, διορισθείς διά την υπ' αριθ. 9255/8.8.1955 αποφάσεως του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας (Δ/νσις Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων) πρόεδρος του διοικητικού Συμβουλίου του Κρατικού Νοσοκομείου Καβάλας, παρέλαβον την υπηρεσίαν του Ιδρύματος τούτου εκ του αντικατασταθέντος δυνάμει ταυταρίθμου αποφάσεως του αυτού Υπουργείου μέχρι τούδε Προέδρου κ. Ιωάννου Σακελλαρίδου, Πρωτοδίκου Καβάλας: 1) Το βιβλίον πρωτοκόλλου έτους 1955 κεκλεισμένον εις τον αύξ. αρ. 1511. 2) Το πρωτόκολλον της εμπιστευτικής αλληλογραφίας κεκλεισμένον εις τον αύξ. αριθ. 145 μετά του αντιστοίχου φακέλλου αρχείου. 3) Το καθημερινόν βιβλίον Ταμείου του Ιδρύματος χρήσεως 1955-56 κεκλεισμένον εις την σελίδα 63 και έως αριθ. 414 με σύνολον εισπράξεων δραχμών 655.722,20 και πληρωμών δραχμών 383.674,20 και υπόλοιπον εκ δραχμών 270.048, εφ' ών κατατιθέμεναι παρά τη Τραπέζη*

της Ελλάδος υπ' αριθ. λ/σμού 349 δραχμαί 253.997,95 και εις το Ταμείον του Ν/μείου μετρητά δραχμαί 16.050,05. 4) Το βιβλίον εκδιδομένων χρηματικών ενταλμάτων χρήσεως 1955-56 κεκλεισμένον εις την σελίδα 12 και εις τον αύξ. αριθ. Χρηματικού εντάλματος 145, με σύνολον πληρωμών δραχμών 404.053,20»⁵².

Κατά το 1955 λοιπόν αναλαμβάνει την προεδρία του ιδρύματος ο συμβολαιογράφος της Καβάλας Δημήτριος Πύρρος, η εμβληματικότερη ίσως μορφή στα Διοικητικά Συμβούλια του νοσοκομείου, κατά την εξεταζόμενη περίοδο (1915- 1965). Από εκεί και πέρα αρχίζει μία νέα πορεία για το νοσοκομείο της πόλης. Τη νέα αυτή εποχή μπορεί οποιοσδήποτε να την αντιληφθεί διαβάζοντας τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου που σώζονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους Ν. Καβάλας ή διαβάζοντας για παράδειγμα την έκθεση πεπραγμένων για το 1958, όπως τα παρουσιάζει ο Πύρρος στην εφημερίδα *Ταχυδρόμος* στις 7/1/1959⁵³. Το νοσοκομείο τίθεται σε μια τροχιά αναδιοργάνωσης τόσο σε ό,τι αφορά το υλικό, όσο και το προσωπικό. Από τα πρακτικά, όπως διαφάνηκε και στο οικείο κεφάλαιο του παρόντος, καταδεικνύεται η τεράστια προσπάθεια που κατέβαλλε ο Πύρρος για το μεγάλο στόχο της εποχής, την ανέγερση του νέου κτιρίου. Δυστυχώς, στα τέλη Δεκεμβρίου του 1962, ο Πύρρος, πλήρης ημερών, πεθαίνει. Δεν πρόλαβε να δει ολοκληρωμένο τον κυρίαρχο στόχο των δύο θητειών του, το νέο κτίριο του νοσοκομείου σε λειτουργία. Τον Φεβρουάριο του 1963 το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, με την υπ' αριθ. Ε4α/154/31-1963, αναθέτει την προεδρία του ιδρύματος στον ιατρό Μιχάλη Λολίδη, σε αντικατάσταση του αποβιώσαντος Δημητρίου Πύρρου⁵⁴.

4. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

4.1 Προσωπικό στο Δημοτικό Νοσοκομείο

Από τις πρώτες ολοκληρωμένες περιγραφές της λειτουργίας του αδελφάτου από τον δήμαρχο της πόλης Ευγένιο Ιορδάνου το 1929 παρουσιάζεται στο *Ημερολόγιον της Καβάλας*, τύποις «ΑΠΟΛΛΩΝ» Μερτζιανίδου-Τζιβανάκη, που διευθύνει ο Επαμεινώνδας Παπαπερικλής. Σύμφωνα με τον Ιορδάνου, το νοσοκομείο έχει ετήσιο προϋπολογισμό 1.500.000 δραχμές. Το προσωπικό, που μέχρι το 1926 αριθμούσε τρεις ιατρούς και

⁵² ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 26^{ης} Σεπτεμβρίου 1955.

⁵³ Εφ. *Ταχυδρόμος*, 7-1-1959, αρχείο εφημερίδων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καβάλας.

⁵⁴ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 15^{ης} Φεβρουαρίου 1963.

ένα μικρό αριθμό νοσοκόμων, ενισχύθηκε με την πρόσληψη ενός Παθολόγου, ενός Μαιευτήρος και ενός Μικροβιολόγου «...η έλλειψις των οποίων ετύγχανε λίαν αισθητή διά την απρόσκοπτον και κανονικήν λειτουργίαν του Νοσοκομείου»⁵⁵. Στη συνέχεια ο Ιορδάνου αναφέρει την πρόσληψη νοσοκόμων και προϊσταμένης. Εξαιτίας της αθρόας προσέλευσης στο νοσοκομείο, κατασκευάστηκε ένα νέο τμήμα με επιπλέον 30 κλίνες. Αγοράστηκαν χειρουργικά, μαιευτικά και μικροβιολογικά εργαλεία. Και συνεχίζει παρακάτω: «Άπασαι αι αίθουσαι του Νοσοκομείου, διά την εν αυταίς τήρησιν διαρκούς και επιμεμελημένης καθαριότητος, επεστρώθησαν με λινόλεουμ (μουσαμά) συντελεσθέντος εν τ' αυτώ και του ελαιοχρωματισμού του χειρουργείου και του υδροχρωματισμού της εσωτερικής και εξωτερικής όψεως των τοιχών του Νοσοκομείου, ληφθείσης άμα προνοίας επεκτάσεως και εξωραϊσμού του κήπου (περιβόλου) τούτου διά την εν αυτώ κάθοδον προς αναψυχήν ασθενών. Κατεσκευάσθησαν φορεία και κινητός λουτήρ, εγένετο δε και προμήθεια νέων πηλίνων θερμαστών. Ήδη ευρίσκονται υπό κατασκευήν το απολυμαντήριο, το νεκροτομείον, υπόστεγον και αποδυτήριο, ιδιαίτεροι λουτρώνες, έργων των οποίων η εκτέλεσις τυγχάνει στενώς συνυφασμένη με την προσήκουσαν εμφάνισιν και αρτιωτέραν λειτουργίαν του Νοσοκομείου... το οποίον κατ' έτος παρέχει υπό τας πλέον ευνοϊκάς οικονομικάς συνθήκας νοσηλείαν εις χιλίους τριακοσίους περίπου ασθενείς και διά το οποίον η Καβάλλα δύναται να υπερηφανεύηται και να σεμνίζηται».⁵⁶

Για να βρούμε αναλυτικότερη περιγραφή του προσωπικού, σε σχέση με τα σωζόμενα πρακτικά των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου, θα πρέπει να μεταφερθούμε στα 1947. Σε συνεδρίαση του Συμβουλίου στις 4 Δεκεμβρίου 1947 υπάρχει ένας πίνακας μισθοδοσίας του προσωπικού, όπου προκύπτει από τα αναγραφόμενα ο αριθμός των εργαζομένων στο νοσοκομείο ανά ειδικότητα. Κωδικοποιημένα, την εποχή αυτή το ίδρυμα απασχολεί 65 άτομα. Το προσωπικό που εργάζεται στο νοσοκομείο διαιρείται σε 6 άτομα διοικητικού προσωπικού, σε 7 ιατρικού, σε 27 νοσηλευτικού και σε 25 βοηθητικού⁵⁷.

Επόμενη περιγραφή του προσωπικού βρίσκουμε τον Νοέμβριο του 1950, στην οποία απαριθμούνται 53 άτομα. Στον συγκεκριμένο πίνακα, από την καταμέτρηση των εργαζομένων λείπει το ιατρικό προσωπικό που

⁵⁵ Επαμεινώνδας Παπαπερικλής, *Ημερολόγιον Καβάλας*, εκδόσεις «Απόλλων» (Μερτζιανίδου- Τζιβανάκη), σελ. 21- 24, Καβάλα 1929.

⁵⁶ ό. π.

⁵⁷ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 4^{ης} Δεκεμβρίου 1947.

υπηρετεί στο Ίδρυμα, 7 άτομα (χειρουργός, παθολόγος του τμήματος ανδρών, παθολόγος του τμήματος γυναικών, μαιευτήρας-γυναικολόγος, αφροδισιολόγος, μικροβιολόγος και ακτινολόγος). Βέβαια, παρατηρώντας κάποιος τον συγκεκριμένο πίνακα προσωπικού, θα δει ότι σε σχέση με τον πίνακα του 1947 λείπουν κάποιες ειδικότητες που απασχολούνταν στον νοσοκομείο, όπως για παράδειγμα οι 5 θαλαμάρχες⁵⁸.

Το 1951 ψηφίζεται ο Νόμος 1726 που τιτλοφορείται «Περί Κώδικος καταστάσεως των Δημοτικών και κοινοτικών υπαλλήλων» και δημοσιεύεται στο Φ.Ε.Κ. 100/9-4-1951. Ο συγκεκριμένος νόμος βρίσκει εφαρμογή και στο Δημοτικό Νοσοκομείο Καβάλας. Το άρθρο 133 του κώδικα συγκεκριμένα προβλέπει: «Εντός έξι μηνών από της ισχύος του παρόντος τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια και αδελφάτα οφείλουν να προέλθουν εις την λήψιν αποφάσεων περί τροποποιήσεως των εν ισχύι οργανισμών εσωτερικής υπηρεσίας, επί τω τέλει διαβαθμίσεως των θέσεων των υπαλλήλων κατά τας διατάξεις του παρόντος νόμου». Σύμφωνα με τα παραπάνω, το Διοικητικό του νοσοκομείου ψηφίζει την τροποποίηση του ισχύοντος μέχρι τότε κανονισμού εσωτερικής υπηρεσίας.

Στη συνεδρίαση του Συμβουλίου με ημερομηνία 22 Αυγούστου 1951 το νοσοκομείο της πόλης αποκτά νέο Οργανισμό. Ο Οργανισμός αποτελείται από 5 κεφάλαια και 37 άρθρα, ανάμεσα στα οποία περιλαμβάνονται η ίδρυση, ο σκοπός και οι πόροι του νοσοκομείου. Σημαντικό του μέρος καταλαμβάνουν οι διατάξεις που αφορούν την οργάνωση των υπηρεσιών και τη στελέχωση του Ίδρυματος από το αρμόδιο προσωπικό. Σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες του νοσοκομείου, αυτές διαιρούνται σε δύο τμήματα: α. Στο διοικητικό και β. στο επιστημονικό. Το Διοικητικό τμήμα περιλαμβάνει την διεύθυνση, τη γραμματεία και την οικονομική υπηρεσία. Το επιστημονικό διαιρείται στις κλινικές⁵⁹, στα εξωτερικά ιατρεία, στα αυτοτελή εξωτερικά ιατρεία⁶⁰, στα διαγνωστικά εργαστήρια και στο φαρμακείο. Σε ό,τι αφορά τις θέσεις που προβλέπονται για την εξυπηρέτηση του καθενός από τα παραπάνω, για τη στελέχωση του Διοικητικού τμήματος απαιτούνται 39 άτομα προσωπικό, ενώ για το επιστημονικό τμήμα τα άτομα ανέρχονται σε 85.

⁵⁸ ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 21^{ης} Νοεμβρίου 1950.

⁵⁹ Όταν γίνεται λόγος για τις κλινικές, αυτές σύμφωνα με τον Οργανισμό είναι η Παθολογική, η Χειρουργική, η Γυναικολογική- Μαιευτική και η Αφροδισιολογική.

⁶⁰ Αυτοτελή Εξωτερικά Ιατρεία θεωρούνται το Οφθαλμολογικό, το Ωτορινολαρυγγολογικό και το Οδοντιατρικό.

Οι παραπάνω αριθμοί στο Πρακτικό αναλύονται τόσο στην ειδικότητα, όσο και στον αριθμό που απαιτεί καθεμιά απ' αυτές⁶¹.

Στο Δ' κεφάλαιο του Οργανισμού, το οποίο αποτελείται από 11 άρθρα (13^ο έως 23^ο) γίνεται λόγος για το προσωπικό του νοσοκομείου. Ο νέος Οργανισμός διακρίνει το προσωπικό σε τέσσερις κατηγορίες: α. Διοικητικό, β. Επιστημονικό, γ. Νοσηλευτικό και δ. Ειδικευόμενο. Στη συνέχεια λαμβάνεται μέριμνα για τις προϋποθέσεις διορισμού, τα απαιτούμενα προσόντα για τον διορισμό του προσωπικού και των τεσσάρων κατηγοριών, το αρμόδιο όργανο του διορισμού των υπαλλήλων, τον όρκο, τις προαγωγές, τα όρια ηλικίας και τις άδειες των εργαζομένων⁶². Η καινοτομία που φέρνει ο νέος Οργανισμός στη λειτουργία του νοσοκομείου είναι η πρόβλεψη για την πρόσληψη Διοικητικού Διευθυντή στο Ίδρυμα. Στη θέση αυτή, λοιπόν, προσλαμβάνεται ο Περικλής Χατζητόλιος ως πρώτος Διοικητικός Διευθυντής.

4.2 Προσωπικό στο Κρατικό Νοσοκομείο

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω⁶³, το νοσοκομείο της πόλης το 1954 γίνεται κρατικό. Συνέπεια του παραπάνω είναι να κυκλοφορήσει την 1^η Φεβρουαρίου 1956 το Φ.Ε.Κ. με αριθμό 40. Στα περιεχόμενα του Φ.Ε.Κ. βρίσκουμε και το Διάταγμα «Περί αναμορφώσεως του Οργανισμού του Δημοτικού Νοσοκομείου Καβάλας»⁶⁴. Ο νέος Οργανισμός περιλαμβάνει 16 άρθρα. Στην αρχή περιγράφονται η νομική φύση του νοσοκομείου, ο σκοπός και η δύναμη κλινών του. Στη συνέχεια, στο άρθρο 2 γίνεται λόγος για την ύπαρξη Διοικητικού Διευθυντή, καθώς και οι αρμοδιότητες που απορρέουν από τη θέση του⁶⁵. Στη συνέχεια⁶⁶, ο νέος Οργανισμός προχωρά στην διά-

⁶¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 22^{ας} Αυγούστου 1951.

⁶² ό. π.

⁶³ Βλ. περισσότερα στο κεφ. 3.2 Φ.Ε.Κ. 254/18 Σεπτεμβρίου 1953 του παρόντος.

⁶⁴ Εντύπωση πάντως προκαλεί το γεγονός ότι, ενώ στα περιεχόμενα και στην προμετωπίδα του Διατάγματος το νοσοκομείο τιτλοφορείται ως Δημοτικό, ο τίτλος του Οργανισμού αναγράφει «ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ».

⁶⁵ «...αι αρμοδιότητες ορίζονται ως ακολούθως: α) Διευθύνει και ελέγχει απάσας τας υπηρεσίας του νοσοκομείου από Διοικητικής πλευράς και είναι υπεύθυνος διά την από απόψεως ταύτης εύρυθμον λειτουργίαν αυτών. β)Κανονίζει την σειράν προτεραιότητος εισαγωγής των ασθενών εν τω νοσοκομείω επί τη θάσει Ιατρικής γνωματεύσεως των αρμοδίων ιατρών αυτού και μεριμνά διά την ταχείαν έξοδον των κρινομένων παρά των υπευθύνων ιατρών ως εξακτέων. γ) Επιμελείται των συμφερόντων του νοσοκομείου και διαφυλάττει την περιουσίαν αυτού. δ) Μετακινεί το βοηθητικόν προσωπικόν κατά τας ανάγκας της υπηρεσίας, αιτούμενος μετά ταύτα την έγκρισιν του Δ. Συμβουλίου εις την πρώτην αυτού συνεδρίασιν. ε)

κρίση των νοσοκομειακών υπηρεσιών. Έτσι, το νοσοκομείο διαιρείται σε πέντε υπηρεσίες:

1. Διοικητική
2. Ιατρική
3. Φαρμακευτική
4. Νοσηλευτική
5. Βοηθητική

Η καθεμία από τις παραπάνω υπηρεσίες περιλαμβάνει: Η Διοικητική την γραμματεία και την οικονομική υπηρεσία. Η Ιατρική υπηρεσία περιλαμβάνει τις κλινικές,⁶⁷ τα εξωτερικά ιατρεία και τα εργαστήρια.⁶⁸ Η Φαρμακευτική υπηρεσία περιλαμβάνει το φαρμακείο, η Νοσηλευτική το νοσηλευτικό προσωπικό και η Βοηθητική το μαγειρείο, το ραφείο-σιδερωτήριο, το πλυντήριο και το προσωπικό της καθαριότητας.

Στη συνέχεια γίνεται λόγος στα άρθρα 4 έως και 7 για τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες της καθεμίας υπηρεσίας. Στο άρθρο 8 προβλέπεται η διαίρεση του προσωπικού κατά κλάδους και η οργανική σύνθεσή του. Έτσι, το προσωπικό με τον Οργανισμό του 1956 διαιρείται σε 4 κλάδους: Διοικητικό, Ιατρικό, Βιοχημικό-φαρμακευτικό και Νοσηλευτικό. Ο αριθμός των μόνιμων υπαλλήλων του νοσοκομείου⁶⁹ ορίζεται σε 58 άτομα, οριζομένων των ειδικοτήτων του, όπως επίσης και διάφορα στοιχεία για τις αρμοδιότητες της κάθε υπηρεσίας, τον διορισμό, τις προαγωγές, τις εντάξεις και τις μετατάξεις, τα όρια ηλικίας, τα πειθαρχικά αδικήματα και τις ποινές, τις άδειες, καθώς και τα της νοσηλείας στο νοσοκομείο του προσωπικού.

Προτείνει εις το Διοικητικόν Συμβούλιον τον διορισμόν, προαγωγήν, απόλυσιν και εν γένει πάσαν μεταβολήν του προσωπικού του νοσοκομείου. στ) Εισηγείται επί παντός θέματος εις το Δ. Συμβούλιον ούτινος τυγχάνει ο τακτικός εισηγητής και επιμελείται της εκτελέσεως των αποφάσεων του Δ. Συμβουλίου. ζ) Υπογράφει άπασαν την αλληλογραφίαν του Νοσοκομείου».

⁶⁶ Άρθρο 3 Φ.Ε.Κ. 40/1 Φεβρουαρίου 1956.

⁶⁷ Μία Παθολογική μέχρι 30 κλίνες, μία Χειρουργική μέχρι 30 κλίνες και μία Μαιευτική-Γυναικολογική μέχρι 15 κλίνες.

⁶⁸ Εργαστήρια του νοσοκομείου αποτελούν το Μικροβιολογικό και το Ακτινολογικό.

⁶⁹ «Α'. Μόνιμοι είναι αι θέσεις: 1. Του κλάδου Διοικητικού Προσωπικού. 2. Του κλάδου βιοχημικών και φαρμακοποιών. 3. Του κλάδου Νοσηλευτικού προσωπικού. 4. Εκ των θέσεων βοηθητικού προσωπικού (ειδικευμένου και ανειδικεύτου) αι θέσεις του βοηθού Φαρμακείου, του εμφανιστού-χειριστού ακτινολογικού Εργαστηρίου) και του παρασκευαστού Μικροβιολογικού εργαστηρίου. Β'. Επί συμβάσει διαρκείας μέχρι τριών ετών δυναμένη να ανανεούται είναι αι θέσεις: Του μαγείρου, των βοηθών μαγείρων, του ηλεκτρολόγου και του υδραυλικού. Γ'. Έκτακτοι είναι άπασαι αι λουπαί θέσεις του βοηθητικού προσωπικού (ειδικευμένου και ανειδικεύτου». Άρθρο 9, Φ.Ε.Κ. 40/1 Φεβρουαρίου 1956.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, το νοσοκομείο υποχρεούται να προσλάβει διοικητικό διευθυντή με καθορισμένα προσόντα. Έτσι, προσλαμβάνεται, μετά από διακήρυξη, ο Κωνσταντίνος Βλαχόπουλος ως διοικητικός διευθυντής.

Ο νέος κανονισμός, όπως προαναφέρθηκε, προβλέπει συγκεκριμένους όρους ως προς τον τρόπο πρόσληψης υπαλλήλων. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: Στις 18 Οκτωβρίου 1956 το νοσοκομείο προκηρύσσει γραπτό διαγωνισμό για τη πλήρωση της θέσης του γραμματέα του ιδρύματος. Το Διοικητικό Συμβούλιο μάλιστα ορίζει ως εξεταστέα μαθήματα α) την έκθεση ιδεών και β) την πρακτική αριθμητική⁷⁰. Σε ό,τι αφορά το ωράριο των υπαλλήλων, το 1957 ορίζεται ρητά: οι ώρες εργασίας, όπως και οι ημέρες εργασίας για κάποιους (π.χ. για την ειδικότητα της ράπτριας και της σιδερώτριας) κατανέμονται ανάλογα με το είδος του προσωπικού⁷¹. Έτσι, γίνεται λόγος για το ωράριο του διοικητικού προσωπικού, του επιστημονικού, των βοηθών ιατρών, του νοσηλευτικού και του κατώτερου προσωπικού.

Σε όλα όσα προαναφέρθηκαν έγινε μια προσπάθεια να παρουσιαστεί συνοπτικά τόσο η κτιριακή πορεία του νοσοκομείου, όσο και η πορεία της διοίκησης του ιδρύματος, αλλά και του προσωπικού του κατά το διάστημα 1915-1965. Σκοπός ήταν να προστεθεί μια ψηφίδα στην μακρόχρονη νοσηλευτική ιστορία της Καβάλας σε ό,τι αφορά την πορεία της από το Δημοτικό Νοσοκομείο Καβάλας μέχρι την ανέγερση του νέου κτιρίου του Γενικού Πια Νοσοκομείου της πόλης, στην περιοχή της Αγίας Βαρβάρας. Και είναι βέβαιο πως με τα εγκαίνια του νέου νοσοκομείου στις παρυφές της πόλης και τη συγκέντρωση όλων των υπηρεσιών σε ένα ενιαίο κτίριο, η νοσηλευτική πορεία της περιοχής εισέρχεται σε νέα πορεία.

⁷⁰ Βλ. λεπτομέρειες στο ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947-1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 18^{ης} Οκτωβρίου 1956.

⁷¹ Βλ. λεπτομέρειες στο ΓΑΚ-ΑΝΚ, Αρχείο, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947-1963, Πρακτικά Συνεδρίασης της 10^{ης} Οκτωβρίου 1957.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Γενικά Αρχεία του Κράτους- Αρχεία Νομού Καβάλας, Αρχείο Δημοτικού Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός»- Γενικού Νομαρχιακού Νοσοκομείου Καβάλας, Βιβλία Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου 1947- 1963.
2. Αρχείο τοπικών εφημερίδων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Καβάλας.
3. Ιστορικό Αρχείο Δημοτικού Μουσείου Καβάλας.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Αγγελούδη-Ζαρκάδα, Σαπφώ, «Ευαγγελισμός-Πυθαγόρας. Δύο ιστορικά κτίρια της Καβάλας στο ίδιο οικοδομικό τετράγωνο», στο *Η Καβάλα και τα Βαλκάνια, η Καβάλα και η περιοχή της*, Πρακτικά Α΄ διεθνούς Συνεδρίου, Καβάλα 2004.
2. Απότας, Κομνηνός, *Θρησκευτικές Κοινότητες της Καβάλας 1850-1950*, έκδοση Ιστορικού Αρχείου Δημοτικού Μουσείου Καβάλας, Καβάλα 2006.
3. Ίδρυμα Κωνσταντίνος Καραμανλής, *Κωνσταντίνος Καραμανλής. Αρχείο, γεγονότα και κείμενα*, τόμος 4^{ος}, έκδοση εφ. Καθημερινή και Ίδρυμα Κωνσταντίνος Καραμανλής, Αθήνα 2005.
4. Παπαπερικλής, Επαμεινώνδας, *Ημερολόγιον Καβάλας*, εκδόσεις Απόλλων (Μερτζιανίδου-Τζιβανάκη), Καβάλα 1929.
5. Ρουδομέτωφ, Νίκος, *Η Ελληνορθόδοξη Κοινότητα Καβάλας από έναν Κώδικα των ετών 1895-1908*, έκδοση Ιστορικού και Λογοτεχνικού Αρχείου Καβάλας, Καβάλα 1998.
6. Ρουδομέτωφ, Νίκος (επιμέλεια), *Η μαύρη βίβλος των βουλγαρικών εγκλημάτων εις την Ανατολικήν Μακεδονίαν και Δυτικήν Θράκην 1941-1944*, έκθεση καθηγητών πανεπιστημίων Αθηνών- Θεσσαλονίκης, 1945, ανατύπωση Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας, Καβάλα 2010.
7. Τσουμπάκης, Νίκος- Απότας, Κομνηνός, *Νοσοκομείου... Μνήμες*, έκδοση Δήμος Καβάλας- Δημωφέλεια, Καβάλα 2010.
8. Χιόνης Κωνσταντίνος, *Ο ποιητής Ιωάννης Κωνσταντινίδης και το έργο του (1848- 1917)*, έκδοση Δημοτικού Μουσείου Καβάλας, Καβάλα 1978.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Φωτογραφική Συλλογή Δημοτικού Μουσείου Καβάλας.
2. Αρχείο Αποστολίδη Ιωάννη.
3. Αρχείο Δρακοπούλου Μαρίας.
4. Αρχείο Λένα Ιωάννη.

- 5 Αρχείο Τοροφία Χρυσούλας.
6. Αρχείο Τσοτσοπούλου Σωτηρίας.
7. Αρχείο Τσουμπάκη Νίκου.

Παράρτημα Φωτογραφιών

1. Το κτίριο του νοσοκομείου της ελληνορθόδοξης κοινότητας Καβάλας στην οδό 7^{ης} Μεραρχίας.

2. Το χειρουργείο του νοσοκομείου Ευαγγελισμός περίπου στα 1910.

3. Το Διεθνές νοσοκομείο της μουσουλμανικής κοινότητας Καβάλας κατά το 1907.

4. Το Δημοτικό νοσοκομείο «Ευαγγελισμός», στη συνοικία της Αγίας Βαρβάρας κατά την περίοδο της κατοχής 1941- 1944.

5. Η μακέτα του νέου Γενικού Κρατικού Νοσοκομείου Καβάλας.

6. Η θεμελίωση του νέου κτιρίου του νοσοκομείου από τον μητροπολίτη Χρυσόστομο την Πρωτοχρονιά του 1960.

7. Κατά την εγκατάσταση του εργολάβου στις 6-7-1960. Διακρίνονται από αριστερά οι Τσιαμπούσης, Πύρρος, Αθανασιάδης, Κουφουδάκης, Γερμανίδης, Δίγκας και Τσουμπάκης.

8. Ο Νίκος Αποστολίδης μπροστά στο νέο νοσοκομείο που κτίζεται.

9. Στο δεξί μέρος της φωτογραφίας, το λευκό κτίριο στο οποίο στεγάστηκε η μαιευτική κλινική του Δημοτικού Νοσοκομείου το 1947. Από το βιβλίο της Σ. Αγγελούδη «Η Καβάλα άλλοτε και τώρα».

10. Το κτίριο του μαιευτηρίου στην οδό Κολοκοτρώνη με μαίες του ιδρύματος.

11. Στιγμιότυπο από την τελετή των εγκαινίων στις 6 Οκτωβρίου 1963.

12. Απόκομμα από την εφημερίδα Κήρυξ με ημερομηνία 2 Απριλίου 1927.

**Μεταφέρεται σήμερα
τὸ Μαιευτήριον
εἰς τὸ νέον Νοσοκομεῖον**

Τὸ Κρατικὸν Μαιευτήριον μεταφέρεται σήμερα διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν λειτουργίαν του εἰς τὸν τρίτον ὄροφον τοῦ νέου Γεν. Νοσοκομείου τῆς πόλεώς μας.

13. Απόκομμα από την εφημερίδα Έρευνα με ημερομηνία 23 Σεπτεμβρίου 1963

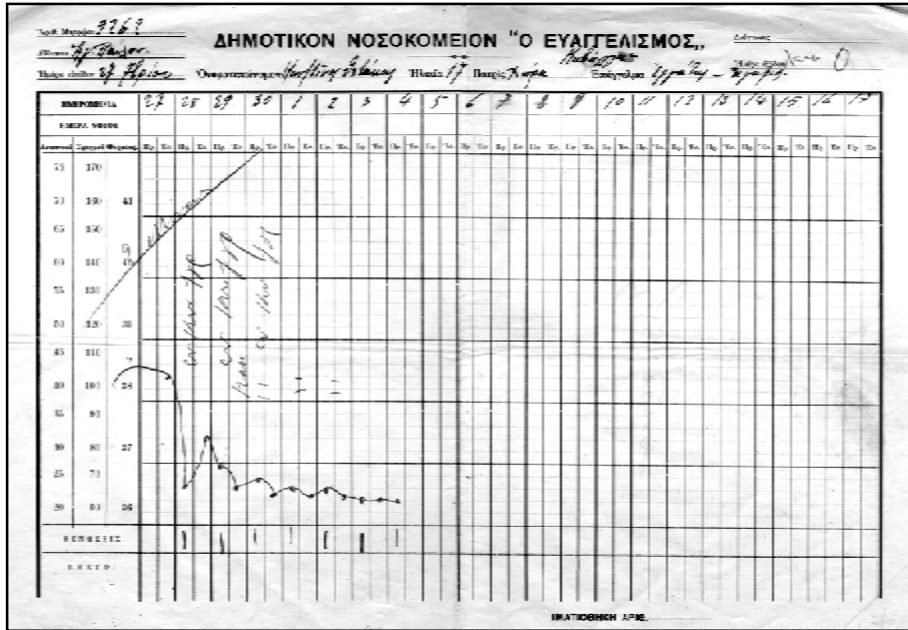
**Ἡ ἀνεγερσις
τοῦ νέου Νοσοκομείου**

Τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας ἀπέστειλε εἰς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομείου τῆς πόλεώς μας τὴν συνταχθεῖσαν ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου προμελέτην τοῦ νέου ἀνεγερθησομένου ἐν Καβάλα Νοσοκομείου καὶ παραγγέλλει εἰς τοῦτο ὅπως τὴν σύνταξιν τῆς ὀριστικῆς μελέτης ἀναθίῃ εἰς ἰδιώτην μηχανικόν, προκειμένου τὸ Ὑπουργεῖον νὰ περιλάβῃ τὸ ἀνεγερθησόμενον Νοσοκομεῖον Καβάλας εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν ἐπενδύσεων τοῦ 1958.

Τὸ ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργείου ἐκοινοποιήθη καὶ εἰς τὸν Δήμον Καβάλας.

14. Απόκομμα από την εφημερίδα Ταχυδρόμος

με ημερομηνία 22 Οκτωβρίου 1957

15. Διάγραμμα νοσηλείας ασθενούς του Δημοτικού Νοσοκομείου «Ευαγγελισμός»

16. Ασθενής με συγγενή της στο παλιό κτίριο του νοσοκομείου.

17. Θάλαμος ασθενών του Δημοτικού Νοσοκομείου στις αρχές της δεκαετίας του 1950.

18. Ο χειρουργός επί πολλά χρόνια του «Ευαγγελισμού» Ιωάννης Αστεριάδης.

19. Από τα πρώτα στελέχη του νοσοκομείου μπροστά στην είσοδο του κτιρίου γύρω στο 1957. Διακρίνονται, μεταξύ σε άλλους, οι Θεμιστοκλής Τσουμπάκης, Ευαγγελία Θεοδωρίδου, Κωνσταντίνος Κορακιανίτης, Μαίρη Ρακιντζή, Δημήτριος Αργυρίου, Αλκιβιάδης Δημάδης, Κωνσταντίνος Στεργίδης και Χρυσούλα Τοροφία.

20. Στην ταράτσα της πρώην κλινικής Ψύχου, κατά την εποχή της εγκατάστασης του νοσοκομείου στο κτίριο. Από αριστερά Θεώνη Πεταλά, Βούλα Καρακάση και Χρυσούλα Τοροφία.

21. Γύρω στο 1957 στην αυλή του Δημοτικού Νοσοκομείου με φόντο στο βάθος τη Μεραρχία και το γυμνάσιο Αρρένων. Διάφορα στελέχη του νοσοκομείου. Στο κέντρο της φωτογραφίας ο ιατρός Χρήστος Τσοτσόπουλος.

22. Κοπή βασιλόπιτας στο νοσοκομείο την 1^η Ιανουαρίου 1960 από τον πρόεδρο του ιδρύματος Δημήτριο Πύρρο

23. Στελέχη του νοσοκομείου στην αυλή του παλαιού κτιρίου.

24. Η διευθύντρια του σταθμού αιμοδοσίας του νοσοκομείου και μικροβιολόγος Καλλιόπη Παπαδανιήλ (στο μικροσκόπιο) με την παρασκευάστρια Χρυσούλα Τοροφία.

25. Διοικητικό και νοσηλευτικό προσωπικό του Νοσοκομείου.

26. Από αριστερά εμφανίζονται όρθιοι ο αρχιμάγειρας Θ. Τσίρος, ο διευθυντής Κ. Βλαχόπουλος, ο μάγειρας Ν. Αποστολίδης, ο υδραυλικός Κ. Χρυσάφης, ο μάγειρας Σ. Νιάκογλου και καθιστός ο ηλεκτρολόγος Κ. Νανόρας.

27. Ο υπουργός Ανδρέας Κοκέβης (με το καπέλο) κατά την επίσκεψή του στην Καβάλα στις 28 Μαρτίου 1965 με τον ιατρό Χρήστο Τσοτσόπουλο. Ανάμεσά τους διακρίνεται ο Νομίατρος Κ. Βλαχόπουλος και διάφορα στελέχη του Υπουργείου έξω από το εστιατόριο «Μιχάλης», απέναντι από το στρατόπεδο Ασημακοπούλου.